

OPINNÄYTETYÖ

Iloa, halauksia ja kyyneleitä

Katsaus Ukrainan sodan seurauksena toteutettuun vapaaehtoistoimintaan

Sini Tienhaara

Yhteisöpedagogi AMK

(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

2/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK)

Tekijä: Sini Tienhaara
Opinnäytetyön nimi: Iloa, halauksia ja kyyneleitä
Katsaus Ukrainan sodan seurauksena toteutettuun vapaaehtoistoimintaan
Sivumäärä: 60 ja 8 liitesivua
Työn ohjaaja: Susanna Pitkänen
Työn tilaaja: Kansalaisareena/Pinja Nieminen

Opinnäytetyö antaa katsauksen Ukrainan sodan aiheuttamaan humanitaariseen kriisiin liittyvään vapaaehtoismintaan Suomessa. Tarkastelun kohteena on erityisesti vapaaehtoisten kokemukset toiminnasta. Kansalaisareena nosti esiin huolen vapaaehtoisten määrän vähentymisestä vuoden 2022 loppua kohden. Työ on toteutettu tapaustutkimuksena, jotta päästään riittävän syvälle Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan ilmiöihin. Työssä avataan vapaaehtoisina toimineiden näkökulmaa ja kokemuksia toiminnasta.

Tutkimuskysymyksinä ovat:

1. Miten vapaaehtoistoiminta kannattaisi organisoida, että vapaaehtoiset löytäisivät helposti mielekkään tehtävän ja haluaisivat sitoutua vapaaehtoistoimintaan?
2. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet vapaaehtoistoimijoiden motivaatioon?

Aineistonhankintamenetelminä hyödynnetään asiantuntijoiden haastatteluita, median julkaisemaa materiaalia sekä lähdekirjallisuutta. Lisäksi käytetään osana opinnäytetyötä tuotettua kyselytutkimuksen aineistoa, jossa vastaajina toimivat kuusi järjestöjen vapaaehtoistoiminnan koordinaattoria. Keskeisessä roolissa ovat yhdeksän vapaaehtoisen puolistrukturoidut teemahaastattelut. Kansalaisareena koordinoi valtakunnallista vapaaehtoistoimintaa järjestävien järjestöjen Valikkoverkoston, joka koostuu alueellisista ja temaattisista vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden yhteistyöryhmistä. Aineistona on käytetty myös valikkoverkoston kokousmuistioita ja liitteitä.

Analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Vapaaehtoisten haastatteluaineisto teemoiteltiin, jolloin esiin nousivat erilaiset teemat kokemuksista.

Aineiston analyysin perusteella voidaan todeta, että vapaaehtoiset kokivat toiminnan pääosin mielekkääksi ja positiiviseksi kokemukseksi. Motivaatiotekijät noudattivat pitkälle aiempien tutkimusten kanssa yhteneviä motivaatiotekijöitä. Yleisimpänä oli halu auttaa ja tehdä jotain konkreettista voivottelun sijaan.

Vapaaehtoiset toivoivat vapaaehtoistoimintaa järjestävien järjestöjen ja muiden toimijoiden parempaa yhteistyötä. Itselle sopivan toimintamuodon löytyminen koettiin vaikeaksi. Vaihtoehtoja oli vähän ja toiminnasta annettu tieto oli suppeaa. Vapaaehtoiset kaipasivat vapaaehtoistoimintaan lisää helppoutta, tukea, yhteistyötä, ja hallintaa.

Lopussa annetaan konkreettisia kehittämisehdotuksia vapaaehtoistoimintaa järjestäville tahoille.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää laajasti myös muun vapaaehtoistoiminnan järjestämisessä.

Asiasanat: Ukrainan sota, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö, motivaatio, koordinointi

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
NGO and youth work community educator, Bachelor's degree

Author: Sini Tienhaara

Title: Joy, hugs and tears. An overview of the consequences of war related voluntary activity

Number of Pages: 60 and 8 attachment pages

Supervisor: Susanna Pitkänen

Commissioned by: Volunteer Fair/Pinja Nieminen

This thesis is an overview of the volunteer work done in Finland related to the humanitarian crisis caused by the war in Ukraine. Starting point of this thesis is the concern raised by Volunteer Fair network about the decrease of the number of people taking part in voluntary work towards the end of the year 2022.

In this thesis especially the volunteers' own experiences and perspective about voluntary work are under review. This thesis has been implemented as a case study in order to get a deeper insight on the specific phenomena related to war-related voluntary activity in Finland.

The research questions were these:

1. How should the voluntary work be organized in order to get people to commit to it better?
2. What are the key factors that motivate the volunteers?

The thing the volunteers saw as a problem was the cooperation of volunteer organizations and other operators in the field. Many of them told, that it is difficult to find a way to participate that is most suitable for the volunteer. Options for participation were too few and the information provided about possibilities too scarce. The volunteers were longing for more support, more cooperation, better organizing and easier ways to participate.

At the end of the thesis there are concrete proposals on how to develop voluntary work in different organizations.

Keywords: War of Ukraine, voluntary, volunteer, motivation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	KANSALAISAREENA OPINNÄYTETYÖN TILAAJANA.....	8
3	TARVE JA TAVOITTEET	9
	3.1 Ukrainan sotaan liittyvä vapaaehtoistoiminta.....	9
	3.2 Tavoitteet	10
4	UKRAINAN SOTA JA SEURAUKSET SUOMESSA.....	11
	4.1 Ukrainan sota	11
	4.2 Kotimaastaan paenneet ukrainalaiset Suomessa.....	11
5	MENETELMÄT JA TIEDONKERUU	13
	5.1 Aineiston sisällönanalyysi tietopohjan kartuttamiseksi.....	13
	5.2 Vapaaehtoistojoiden strukturoidut teemahaastattelut.....	14
	5.3 Asiantuntijahaastattelut.....	16
	5.4 Kyselylomake vapaaehtoistojien koordinaattoreille.....	16
	5.5 Validiteetti, reliabiliteetti sekä tutkimusetiikka	17
	5.6 Aineiston analyysimenetelmät	20
6	VAPAAEHTOISTOIMINTA	23
	6.1 Vapaaehtoistojien määritys	23
	6.2 Suomalaisten auttamishalu heräsi	23
	6.3 Uusien vapaaehtoisten löytäminen	25
	6.4 Vapaaehtoistojien koordinaointi.....	27

6.5	Vapaaehtoistoimijoiden määrä laskee syksyllä 2022	28
7	MOTIVAATIO	30
7.1	Mitä motiivit ovat?.....	30
7.2	Motivaatiotekijät vapaaehtoistyössä	31
7.3	Yhteisöllisyys.....	33
8	TULOKSET JA ANALYYSI	34
8.1	Tulosten käsittely	34
8.2	Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan ryhtyminen.....	34
8.3	Vapaaehtoistoiminnan muodon löytyminen	37
8.4	Vapaaehtoistoiminnan sisältö	39
8.5	Motivaatio osallistua vapaaehtoistoimintaan.....	42
8.6	Työn tukeminen	44
8.7	Vapaaehtoistoimintaan perehdyttäminen.....	46
8.8	Työnjako ja sopimukset	47
8.9	Lopettaminen vapaaehtoistoiminnassa ja tulevaisuus	48
9	KEHITTÄMISEHDOTUKSET JÄRJESTÖILLE.....	50
9.1	Toimintamuodon löytymisen helpottaminen	50
9.2	Vapaaehtoisen saaman tuen vahvistaminen.....	51
9.3	Suunnitelmallisempaa toimintaa ja vahvempaa yhteistyötä	52
10	JOHTOPÄÄTÖKSET	54
	LÄHTEET	58
	Haastattelut.....	61
	LIITTEET	62

1 JOHDANTO

Venäjänsä hyökkäysota Ukrainassa on aiheuttanut ukrainalaisien tilapäisen suojelun tarpeen kaikissa EU-maissa. Se on vaikuttanut myös jokaisen suomalaisen elämään. Lehtitietojen ja julkisen keskustelun perusteella suomalaisilla heräsi keväällä 2022 valtava auttamisen halu. Ukrainan sotaan liittyvä vapaaehtoistoiminnan tarve alkoi Suomessa hyvin äkillisesti ja moninainen vapaaehtoistointa piti organisoida uudelleen hyvin nopeasti.

Pian Ukrainan sodan alkamisen jälkeen avustusjärjestöt ryhtyivät kohdistamaan apua Suomeen paenneiden ukrainalaisten hyväksi. Loppukevällä 2022 Helsingin kaupunki, vapaaehtoistoiminnan kehittäjätiimin kehittämisasiantuntija Eliisa Saarisen johdolla, kokosi Ukrainan kriisin Kumppanuusverkoston. Verkoston tarkoituksena oli koota yhteen tahoja, jotka koordinoivat Ukrainan sotaan liittyvää vapaaehtoistointia. Tavoitteena oli lisätä ja vahvistaa yhteistyötä sekä viestintää. Toimijoilla oli mahdollista oppia toisilta sekä kehittää toimintatapojaan paremmiksi. Verkoston tavoitteena oli jakaa ajantasaista tietoa toiminnassa mukana oleville toimijoille, sekä pyrkiä ohjaamaan auttamishaluisten ihmisten työpanos mahdollisimman hyvin avun tarvitsijoille. (Saarinen 2022c.) Vuoden 2023 alusta verkoston koordinointi siirtyi Helsingin kaupungilta Kansalaisareenalle ja samalla verkosto laajeni pääkaupunkiseudulta koko Suomen kattavaksi toiminnaksi. Nimi muuttui samalla Kumppanuusverkostosta Valikkoryhmäksi. Kansalaisareena koordinoi valtakunnallista Valikkoverkostoa, joka koostuu alueellisista ja temaattisista vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden yhteistyöryhmistä. Ryhmien jäsenet ovat järjestöjen, seurakuntien ja kuntien työntekijöitä. Joissain ryhmissä on mukana myös koordinoivissa rooleissa toimivia vapaaehtoisia sekä hoiva- tai yhteiskunnallisissa yrityksissä toimivia vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreita. (Nieminen 2023a.) Käytän jatkossa ryhmästä nimitystä Valikkoryhmä.

Tilaaajan kanssa pidetyssä suunnittelupalaverissa asiantuntijat Eliisa Saarinen ja Pinja Nieminen pohtivat, kuinka saisimme selville, miksi niin moni vapaaehtoinen oli lopettanut. He totesivat, ettei monikaan lopettaneista vastaa järjestöjen yhteydenottoihin. (Nieminen 2022; Saarinen 2022a.) Päädyimme yhdessä siihen, että Kansalaisareena Pinja Niemisen johdolla tilaa opinnäytetyön minulta, koska Kansalaisareena koordinoi jatkossa Valikkoryhmää.

Päätin toteuttaa opinnäytetyön tapaustutkimuksena, jotta pääsen riittävän syvälle Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan ilmiöihin. Laajensin työn tavoitteita lopettaneiden vapaaehtoisen motiiveista siihen, että pyrin ymmärtämään Ukrainan sotaan liittyvää

vapaaehtoistoimintaa vapaaehtoisten näkökulmasta ja tuottamaan kehittämissuhteita toimintaa koordinoiville järjestöille ja tahoille.

Ukrainan sota alkoi vasta vuonna 2022, joten siihen liittyvän vapaaehtoistoiminnan koordinoinnista tai vapaaehtoistoiminnasta ei ole vielä tutkittua tietoa. Käytän työssäni lähteenä pääosin asiantuntijoiden kommentteja sekä lehtiartikkeleita tutkitun tiedon lisäksi. Myös terminologia on vakiintumatonta. Sodasta käytetään nimityksiä Venäjän hyökkäyssota, Ukrainan sota ja Ukrainan kriisi. Tässä työssä käytän termiä Ukrainan sota ja Ukrainan sodan aiheuttaman humanitäärisen kriisin seurauksena muodostunutta vapaaehtoistyötä kutsun Ukrainan sotaan liittyvä vapaaehtoistyö. Termin valintaan liittyi myös ukrainalaisyhteisön edustajan toive. Osana aineiston kokoamista, haastattelin kahta asiantuntijaa, Väestöliiton Ukrainaan liittyvää vapaaehtoistyötä organisoivaa Anita Novitskya, sekä Kansalaisareenan Pinja Niemistä. Käytän näistä kahdesta haastattelusta termiä aineistohaastattelu, erottaakseni ne vapaaehtoisten haastatteluista. Käytän heidän haastatteluitaan osana teoreettista viitekehystä, sekä tuloksia.

Omat motiivini aiheen valitsemiseen oli koulutukseni ja työni monikulttuurisuuden asiantuntijana sekä kokemukseni ukrainalaisen tilapäistä suojelua saaneen kotoutumiseen liittyvässä auttamisessa. Lähiympäristööni muutti ukrainalainen henkilö kotimajoitukseen keväällä 2022. Autoin häntä ja kotimajoittajaa parhaani mukaan kuljettamalla ukrainalaista henkilöä poliisiasemalle, vastaanottokeskukseen ja pankkiin. En varsinaisesti suunnitellut ryhtyväni vapaaehtoiseksi, mutta yhtäkkiä minusta olikin tullut sellainen huomaamattani.

2 KANSALAISAREENA OPINNÄYTETYÖN TILAAJANA

Kansalaisareena toimii kaikkien Suomessa toimivien vapaaehtoistojien edunvalvojana ja vapaaehtoistoiminnan kehittäjänä. Kansalaisareena on myös yhteiskunnallinen vaikuttaja Suomessa. Vaikuttamistyötä tehdään jäsenjärjestöjen ja verkostojen kautta, mutta myös tapaamalla säännöllisesti päättäjiä. Kansalaisareena voi antaa lausuntoja tulevista lainsäädäntöä koskevista hankkeista ja se tuottaa erilaisia julkaisuja ja selvityksiä vapaaehtoistoiminnan teemoista. Se tekee yhteistyötä Eduskunnassa toimivan vapaaehtoistoiminnan tukiryhmän kanssa. Kansalaisareena on siis merkittävä toimija suomalaisessa vapaaehtoistoiminnassa. (Kansalaisareena 2022.)

Järjestöjen, kuntien ja seurakuntien vapaaehtoistoimintaa koordinoivaa henkilöä kutsutaan vapaaehtoistoiminnan koordinaattoriksi. Monet vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit kehittävät yhdessä vapaaehtoistoimintaa Kansalaisareenan koordinoimassa Valikkoverkostossa. Vapaaehtoistoiminnan laadun kehittämisen lisäksi he kehittävät omaa osaamistaan, sekä saavat vertaistukea muilta vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreilta. (Kansalaisareena 2022.) Yhteistyöllä pystytään tuottamaan laadukkaampaa vapaaehtoistyötä tai mahdollisuuksia vapaaehtoistyön tekemiselle. Kansalaisareena koordinoi yhteensä 42 Valikkoryhmää, joista 39 on alueellisesti toimivaa ja 3 temaattista ryhmää. Ukrainan kriisin Valikkoryhmä on yksi temaattisista ryhmistä. (Nieminen 2022c.)

3 TARVE JA TAVOITTEET

3.1 Ukrainan sotaan liittyvä vapaaehtoistoiminta

Aiemmista pakolaiskriiseistä poiketen, pakolaiset tulivat samalta mantereelta ja heidän kulttuurinsa on lähellä muiden eurooppalaisten kulttuuria. Siksi ukrainalaisiin pakolaisiin on suhtauduttu nopeasti. (Hronesová 2022.) Kriisi kosketti suomalaisia läheltä ja moni koki, että pakolaisuus olisi saattanut koskea myös itseä. Mahdolliset omassa suvussa olevat Karjalan evakkojen kokemukset nousivat pintaan.

Ylen uutiset kertoi 28.2.2022, että yksityisten ihmisten auttamishalu oli ollut erittäin suurta. Uutisessa haastateltu Natalia Alaspää kertoi, että avustuskeräyksiä oli jouduttu keskeyttämään, koska avun saaminen perille Ukrainaan oli hyvin haastavaa. (Holopainen 2022.) SPR:n kansainvälisen katastrofiavun päällikkö Marko Korhonen kertoi Ylen uutisille 26.2.2022, että ihmisten auttamishalun määrään vaikutti se, että kriisi oli niin lähellä Suomea (Kallunki & Blom 2022). Kansalaisareena Pinja Nieminen oli samoilla linjoilla ja arvioi syyksi myös, että sodan osallisena oli Suomen rajanaapuri (Nieminen 2022).

Ukrainasta paenneilla oli monenlaisia tarpeita, joissa vapaaehtoistyöntekijät voivat olla tukena. Vapaaehtoistyöntekijät olivat arvokas apu hädässä oleville ihmisille. Unicefin erityisasiantuntija Tarmo Heikkilä kertoi 27.2.2022 julkaistussa artikkelissa, että Ukrainan sota oli saanut suomalaiset auttamaan ja lahjoittamaan hyvin nopeasti. Suomen Punaisen Ristin varainhankintajohtaja Sirpa Solehmainen kertoi ihmisten aktivoituneet niin nopeasti, ettei keräystä ollut ehditty vielä organisoimaan. Hän kertoo, että auttamishalun nopeus oli hyvin poikkeuksellista. Myös Kirkon Ulkomaanavun johtaja Jouni Hemberg kertoi ihmisten poikkeuksellisen suuresta halusta tarjota apua. Myös moni venäjänkielentaitoinen vapaaehtoinen oli tarjonnut apuaan. Hemberg uskoo, että ”Ihmiset kokevat vahvasti sodan Euroopassa.” (Kauppinen & Ylhäinen 2022.)

Kansalaisareenan Pinja Nieminen kertoi aineistohaastattelussani, että vapaaehtoistyötä organisoivat järjestöt olivat oppineet paljon edellisistä kriiseistä (vuoden 2015 pakolaiskriisistä sekä koronakriisistä). Kevään 2022 vapaaehtoistyön uudelleenorganisointumisen ja yhteistyö sujui Niemisen mukaan huomattavasti paremmin kuin aiempien kriisien yhteydessä. (Nieminen 2022.)

Käytän työssäni vapaaehtoisista termiä vapaaehtoinen tai vapaaehtoistoimija. Toiminnasta vastaa vapaaehtoistoimintaa organisoiva taho tai -organisaatio. Kaiken vapaaehtoistoiminnan takana ei ole varsinaista järjestöä tai organisaatiota, vaan toimintaa on runsaasti myös yksittäisten ihmisten organisoimana.

3.2 Tavoitteet

Työn tilaaja, Kansalaisareena halusi mielestäni pohjimmiltaan keinoja löytää lisää vapaaehtoisia Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan. Pohdin erilaisia tutkimuskysymyksiä ja miten niiden avulla päästäisiin tuohon tavoitteeseen. Lähdin liikkeelle vapaaehtoisten motivaatiota koskevalla tutkimuskysymyksellä. Pelkona kuitenkin oli, että mikäli motivaatiotekijät noudattaisivat suoraan aiempien tutkimusten tuloksia, ei saavuteta haluttua lopputulosta. Siksi päädyin siirtämään motivaatiota koskevan tutkimuskysymyksen varsinaisen tutkimuskysymyksen alakysymykseksi. Eli tutkimalla myös motivaatiota, saan vahvistusta päätutkimuskysymykseni tuloksiin.

1. Miten vapaaehtoistoiminta kannattaisi organisoida, että vapaaehtoiset löytäisivät helposti mielekkään tehtävän ja haluaisivat sitoutua vapaaehtoistoimintaan?
2. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet vapaaehtoistoimijoiden motivaatioon?

Pyrin selvittämään, miten järjestöjen Ukrainan sotaan liittyvää vapaaehtoistoimintaa kannattaisi organisoida, jotta yhä useampi vapaaehtoinen haluaisi osallistua ja sitoutua toimintaan. Jotta pääsen tähän tavoitteeseen, selvitän myös, minkälaisia asioita vapaaehtoiset ovat pitäneet tärkeänä, ja minkä he ovat kokeneet haasteelliseksi. Miten toiminta olisi entistä houkuttelevampaa ja helposti sisäistettävämpää. On myös tärkeää pystyä pitämään nykyiset vapaaehtoiset motivoituneina ja tyytyväisinä, jotta he haluavat jatkaa vapaaehtoistoiminnassa tulevaisuudessakin.

Työn tuloksena tuotan suosituksia, joita voidaan hyödyntää tulevaisuudessa Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan organisoimisessa. Lisäksi tuloksista on hyötyä muidenkin äkillisesti alkavien kriisien yhteydessä. Pääsen esittelemään työni tuloksia ainakin Kansalaisareenan vetämään Valikkoryhmään. Sitä kautta tulokset tulevat Ukrainan sotaan liittyvää vapaaehtoistoimintaa koordinoivien järjestöjen käyttöön. Opinnäytetyön aihetta on pidetty järjestöissä merkittävänä ja tuloksia halutaan kuulla niin pian kuin mahdollista.

4 UKRAINAN SOTA JA SEURAUKSET SUOMESSA

4.1 Ukrainan sota

Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24.2.2022. Venäjän hyökkäyssota rikkoo monia kansainvälisiä sopimuksia, kuten YK:n peruskirjaa, sekä kansainvälistä oikeutta. (Valtioneuvosto 2022a.) Vaikka tilanne on Ukrainassa ollut epävakaa jo aiemmin, tarkoitan tässä opinnäytetyössä Ukrainan sodalla helmikuussa 2022 alkanutta sotaa.

Kriisi näkyi Suomessakin nopeasti, ja Unicefin viestinnän asiantuntija Terhi Bruun kertoikin Ylen uutisille jo kaksi päivää sodan alkamisen jälkeen, että suomalaiset ovat reagoineet kriisiin poikkeuksellisen nopeasti. SPR:n kansainvälisen katastrofiavun päällikkö Marko Korhonen kertoi samassa uutisessa, että kriisin läheisyys yleensäkin lisää ihmisten auttamishalua. (Kallunki & Blom 2022.) Sota kosketti jokaista Suomessa ja näkyi Suomessa toimivissa järjestöissä ja vapaaehtoistoiminnassa vahvasti. Karjala-aktiivi ja Viipurissa oppaana toiminut Riikka Loukkaanhuhta kertoo Maailman kuvalehdelle: ” Pienenä lapsena (evakoksi) lähteneet (suomalaiset) samaistuvat Ukrainasta pakeneviin lapsiin, jotka joutuvat hylkäämään rakkaan maansa.” Ukrainan sota on nostanut myös suomalaisten Karjalan evakkojen ja heidän jälkeläistensä tunteet pintaan. (Rastas 2022.)

4.2 Kotimaastaan paenneet ukrainalaiset Suomessa

Maahanmuuttoviraston ylitarkastaja Marja Kunelius kertoi Ukrainan kriisin Valikkoryhmän kokouksessa 28.11.2022 vastaanottoyksikön tilannekatsauksen. Suomeen on joulukuuhun 2022 mennessä saapunut yli 46 000 Ukrainan kansalaista, jotka ovat hakeneet Suomesta tilapäistä suojelua tai turvapaikkaa. Saapujat ovat olleet hyvin väsyneitä ja traumatisoituneita. Suurin osa saapuneista on ollut perheitä tai ikääntyneitä ihmisiä. (Kunelius 2022.)

EU:ssa otettiin maaliskuussa 2022 käyttöön direktiivi tilapäisen suojelun myöntämiseksi Ukrainan sotaa pakeneville. Tämä mahdollisti, että Ukrainasta paenneet henkilöt saivat päätökset ja avun nopeammin ja helpommin kuin perinteisellä turvapaikkahakemusmenettelyllä. Tilapäistä suojelua saaneilla oli oikeus tehdä heti työtä ja saada rajoitetusti terveys- ja sosiaalihuollon palveluita. He saivat myös taloudellista tukea. Tilapäistä suojelua piti hakea rajaviranomaisilta tai poliisilta. Tilapäistä suojelua saaneet

majoitettiin vastaanottokeskuksiin, ellei asumista saanut järjestettyä itse. (Sisäministeriö 2022a).

Sisäministeriö valmisteli joulukuussa 2022 väliaikaista lakimuutosta, joka varmistaisi Suomen oleskelulupien jatkumisen koko tilapäisen suojelun ajan. Lakimuutos mahdollistaisi ukrainalaisille kotikunnan hakemisen Suomesta. Se auttaisi ukrainalaisia saamaan sujuvasti palveluita jatkossakin. (Kunelius 2022.)

Sisäministeriön teettämän kyselyn perusteella tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset olivat muuttaneet lähes koko Suomen alueelle. Ainoastaan 13 % asui pääkaupunkiseudulla. Valtaosa vastaajista (85 %) kertoi olevansa vastaanottokeskuksessa rekisteröityneenä, mutta vain alle kolmasosa asui siellä. (Sisäministeriö 2022b.) Moni asui kotimajoituksessa vapaaehtoisten, sukulaisten tai ystävien luona. Vapaaehtoistoiminnan tarve ei kohdistunut ainoastaan pääkaupunkiseutuun, vaan tarvetta oli ympäri maata.

Maahanmuuttoviraston tietojen mukaan toukokuussa 2022 66 % saapujista asui yksityismajoituksessa, mutta joulukuussa 2022 osuus oli enää 42 %. Ihmiset muuttivat yksityismajoituksesta Vastaanottokeskuksiin ja sen järjestämiin majoituksiin. Kunelius (2022) totesi, että olisi todennäköistä, ettei tilapäistä suojelua hakevien ukrainalaisten määrä ole vähentymässä lähiaikoina Ukrainan vaikean humanitäärisen tilanteen vuoksi. (Kunelius 2022.)

5 MENETELMÄT JA TIEDONKERUU

5.1 Aineiston sisällönanalyysi tietopohjan kartuttamiseksi

Yksi näkökulma opinnäytetyössä on teoreettinen, toinen vapaaehtoismijoiden kokemuksellinen ja kolmas kehittävä. Teoreettinen tieto on haettu kirjallisuudesta, tutkimuksista ja lehtiartikkeleista. Ukrainan sotaan liittyviä aiheita ei ole vielä tutkittu kovin paljon, joten lehtiartikkelit ja uutiset tarjosivat tähän opinnäytteeseen tärkeitä ajankuvia, sekä alan keskeisten asiantuntijoiden kommentteja. Keräsin tietoa myös järjestöjen vapaaehtoismintaa koordinoineilta henkilöiltä, jotta sain mukaan myös järjestöjen näkökulmaa. En löytänyt teoriatietoa siitä, kuinka paljon ihmiset tarjosivat apuaan keväällä 2022 ja miten suuri kiinnostus näyttäytyi järjestömaailmassa. Sen vuoksi päätin haastatella vielä avainasemassa olevia asiantuntijoita, Väestöliiton Anita Novitskya sekä työn tilaajaa, Kansalaisareenan Pinja Niemistä. Tärkeää aineistoa keräsin myös Ukrainan kriisin valikkoryhmien kokouksista, sekä Ukrainan kriisin Kumppanuusverkoston info- ja kiitostilaisuuden tallenteesta. Myös keskinäiset tapaamisemme Helsingin kaupungin Eliisa Saarisen ja Kansalaisareenan Pinja Niemisen kanssa olivat merkittäviä tietolähteitä.

Käytetyt aineistonkeruumenetelmät

- painetut lähteet
- sähköiset lähteet
- asiantuntijahaastattelut, ns. aineistohaastattelut
- vapaaehtoisten haastattelut
- kysely vapaaehtoisminnan koordinaattoreille
- tapaamiset opinnäytetyön tilaajan kanssa
- Valikkoryhmän kokoukset

5.2 Vapaaehtoistoimijoiden strukturoidut teemahaastattelut

Päädyin valitsemaan opinnäytetyöni aineiston hankintamenetelmäksi vapaaehtoisten henkilökohtaiset puolistruksroidut teemahaastattelut. Päätelin, että tavoittelemieni vapaaehtoisten erilainen kielitaito, elämäntilanne ja se, että he eivät tunteneet ennestään toisiaan ei mahdollista ryhmähaastatteluita. Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa sitä, että suunnittelin kysymysten teemat etukäteen, mutta käytin niitä hyvin viitteellisinä. Lisäksi päätin haastatella myös avainasemassa olevia asiantuntijoita. Näissä käytin menetelmänä myös puolistruksuroitua asiantuntijahaastattelua.

En halunnut ohjailta haastateltavia liikaa, enkä toisaalta täysin tiennyt, miten paljon haastateltavien kokemukset olisivat samankaltaisia kuin teoritiedosta esiin nousseet asiat. Puolistrukturoitu haastattelurunko antoi minulle mahdollisuuden kysyä tarkentavia kysymyksiä ja haastateltavalle mahdollisuuden kertoa asioista haluamassaan järjestyksessä. Puolistrukturoitussa haastattelussa pystyin esittämään kysymykset hieman eri tavoin muotoiltuna, esimerkiksi viitaten edelliseen vastaukseen, sekä vaihtamaan kysymysten järjestystä, jotta ne sopivat paremmin keskustelemaan ilmapiiriin. (Ojasalo ym. 2015, 108.)

Teemahaastattelun avulla on mahdollista ymmärtää syvällisesti ja kokonaisvaltaisesti vapaaehtoistoimijoiden motiiveja (Ojasalo ym. 2015, 105). Haastattelu on menetelmänä hyvin joustava ja siinä on mahdollista tehdä tarkentavia kysymyksiä. Sen vuoksi valitsin vapaaehtoisten aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun. Haastattelu ei vaadi haastateltavalta teknisiä taitoja, koska se voidaan tehdä kasvokkain. Haastavaksi haastattelun tekee sen suuritöisyys. (Tähtinen & Laakkonen & Broberg 2020, 25.) Haastatteluaikeiden sopiminen, haastattelun jälkeinen aineiston aukikirjoitus, eli litterointi ja tekstin jäsentely vie aikaa. Myös haastateltavalla kuluu haastatteluun enemmän aikaa kuin esimerkiksi kyselyyn vastaamiseen kuluisi. Tarjosin Teams-haastattelun vaihtoehdoksi kasvokkain tapahtuvaa haastattelua.

Suurin osa haastateltavista vapaaehtoisista löytyi Valikkoryhmästä, mutta muutaman löysin omien verkostojeni kautta. Kukaan haastateltava ei ollut kovin läheinen itselleni, mutta eräs haastateltava on auttanut kanssani samaa ukrainalaista. Auttamani ukrainalainen on asunut hänen kotonaan. Haastateltavia oli yhteensä kahdeksan henkilöä. Haastateltavista suurimman osan kohdalla en tiennyt etukäteen, minkälaista vapaaehtoistoimintaa hän oli tehnyt.

Annoin jokaiselle kyselyyn tai vapaaehtoisten haastatteluihin osallistuvalla etukäteen informointi- ja suostumuslomakkeet, ja varmistin että he ymmärsivät niiden sisällön. Kerroin vapaaehtoisille haastateltaville, että haastatteluaineisto anonymisoidaan, eikä siitä voi tunnistaa haastateltavaa. Jokaisella oli oikeus kieltäytyä yhteistyöstä missä vaiheessa tahansa. Yksi haastateltava kieltäytyikin tässä vaiheessa haastattelusta. Hän ei halunnut mahdollista negatiivista huomiota asialle.

Käsittelin työssäni syntyvää aineistoa GDPR (General Data Protection Regulation) mukaisesti (Your Europe 2022). Muutin litteroidessa haastateltavan nimen Haastateltava 1, haastateltava 2 tms. muotoon. Koska monet vapaaehtoiset ovat venäjän- tai ukrainankielisiä, haastattelu piti suunnitella myös heidän huomioiden. Päätin että mikäli haastateltavat tarvitsisivat tulkkia, pyydän järjestöiltä apua tulkkaukseen. Suunnittelin ottavani mukaan ainoastaan aikuisia, täysivaltaisia vapaaehtoistoimijoita.

Jaottelin haastattelukysymykset yhdeksään eri teemaan, jonka lisäksi minulla oli muutamia apukysymyksiä mietittynä jokaiseen teemaan. Teemat olivat:

1. Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan ryhtyminen.
2. Vapaaehtoistoiminnan muodon löytyminen
3. Vapaaehtoistoiminnan sisältö
4. Motivaatio
5. Vapaaehtoisen tukeminen
6. Vapaaehtoistoimintaan perehdyttäminen
7. Työnjako ja sopimukset
8. Vapaaehtoistoiminnassa lopettaminen
9. Taustakysymykset

Haastattelukysymysten laatimisen jälkeen pidin kokeiluhaastattelun, jonka jälkeen tarkastelin kysymyksiäni uudelleen haastateltavan kanssa. Kysyin, saiko haastateltava tuotua esiin haluamiaan asioita, ja olivatko kysymykset sopivia, eivätkä esimerkiksi liian intiimejä tai tungettelevia. Muokkasin saamani palautteen perusteella vielä hiukan kysymyksiä, jonka jälkeen siirryin varsinaisiin haastatteluihin. Käytin myös kokeiluhaastattelua aineistona. Erityisen haastavaa oli suunnitella sopivia kysymyksiä ja teemoja hyvin erilaisissa toiminnoissa

mukana olleille haastateltaville. Osa haastateltavista ei ollut välttämättä toiminut minkään järjestön kautta, joten kysymysten tuli sopia myös heille.

Äänitin kasvokkain tapahtuneen haastattelun matkapuhelimella ja loput kahdeksan haastattelua tallensin Teamsilla videomuodossa. Äänitallenteen kirjoitin puhtaaksi, eli litteroin kokonaan itse, mutta Teams-ohjelma litteroi puheen automaattisesti raakaversioksi. Katsoin videolta eleet ja ilmeet ja korjasin Teams-ohjelman tekemät virheet. Pidin litteroidessa tekstin puhetyylisenä, mutta poistin täytesanat analysointia helpottaakseni.

5.3 Asiantuntijahaastattelut

Haastattelin teoreettisen viitekehyksen kokoamisen yhteydessä kahta asiantuntijaa, Anita Novistkya ja Pinja Niemistä. Käytin aineistoa sekä teoreettisessa viitekehyksessä, että tuloksissa. Haastattelut tehtiin myös puolistrukturoituna Teams-haastatteluina, jotka tallennettiin luotettavuuden parantamiseksi. Lopuksi annoin molemmille asiantuntijoille mahdollisuuden kommentoida tapaa, jolla olin käyttänyt heidän haastatteluitaan teoriapohjana, sekä tuloksina.

5.4 Kyselylomake vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreille

Pohdin pitkään, saisinko vapaaehtoisten haastatteluista riittävästi tietoa opinnäytetyön tavoitteiden saavuttamiseksi. Koska tavoitteena olisi tuottaa järjestöille suosituksia Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen, koin tarpeelliseksi kysyä myös vapaaehtoistointaa koordinoivien järjestötyöntekijöiden mielipiteitä. Halusin niiden avulla vahvistaa haastattelutulosteni luotettavuutta. Toiseksi menetelmäksi valitsinkin kyselyn vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreille. Toteutin kyselyn Webropol-kyselynä ja käytin siinä samoja teemoja kuin vapaaehtoisten haastatteluissa. Kysyin osittain samoja asioita kahdelta eri ryhmältä (vapaaehtoiset ja koordinaattorit) ja vertaan niitä eri tulosten analysoinnissa.

Kysely soveltui menetelmäksi, koska halusin tietää tutkittavien mielipiteitä ja kokemuksia. Kyselyn avulla tiettyjen mielipiteiden määrää voidaan vertailla, koska tieto on kvantitatiivisessa muodossa. Toisaalta kysely ei mahdollista jatkokysymysten tekemistä tai vastausten tarkentamista. (Tähtinen ym. 2020, 25.) En tiennyt kyselyyn vastaavien henkilöiden määrää, koska kysely oli avoin kaikille linkin saaneille. Oletin, ettei vastauksia tulisi kovin paljon. Sen vuoksi haastattelutkin olisivat olleet mahdollisia. Päädyin kuitenkin kyselyyn, koska siihen vastaaminen olisi ammattilaisille nopeampaa ja helpompaa. Uskoin kyselyn

tuottavan minulle enemmän vastauksia kuin haastattelu, koska vastaaminen olisi nopeampaa. Tutkimukseni keskiössä ovat vapaaehtoiset, eivätkä ammattilaiset, joten ajattelin kyselyn tuovan riittävästi tietoa ammattilaisten kokemuksista ja näkemyksistä. Toivoin vastausten auttavan hahmottamaan Ukrainan sodan ympärillä tehtävän vapaaehtoistoiminnan kokonaisuuden paremmin kuin pelkän teoreettisen viitekehyksen ja vapaaehtoisten näkökulman avulla. Kysymysten muotoilussa kiinnitin huomiota siihen, että vastaajan olisi helppo vastata kyselyyn. (Tietoarkisto 2022). Vältin vaikeita termejä, ja käytin yleisesti vapaaehtoistoiminnassa käytettyjä sanoja.

Kyselyssä oli 21 kysymystä ja muutama taustakysymys. Muotoilin kysymykset yksiselitteisiksi, jotta niiden analysointi olisi helpompaa ja ylipäättään mahdollista. Käytin selkeyden vuoksi Webropolin omaa oletusulkoasua. Lomakkeen ulkoasun selkeys houkuttelee vastaajaa vastaamaan kyselyyn (Tietoarkisto 2022). Pyysin yhtä vapaaehtoistoiminnan koordinaattoria testaamaan kyselyyn vastaamisen, ja positiivisen palautteen jälkeen avasin kyselyn vastattavaksi. Testasin lomakkeeseen vastaamista itsekkin, ja totesin että vastaaminen vei aikaa noin 10 minuuttia. Keskimääräinen vastausaika ei saisi suositusten mukaan ylittää 15–20 minuuttia (Tietoarkisto 2022). Lisäsin alkuun vielä saatetekstin, jossa kerroin tutkimuksen tilaajan, aiheen ja tavoitteet, sekä informointi- ja suostumuslomakkeiden linkit. Vastausaikaa annoin kaksi viikkoa. Päätin pitää kyselyssä suhteellisen lyhyen vastausajan, koska ajattelin kiinnostuneiden vastaavan hyvin nopeasti kutsun saamisen jälkeen, muuten kysely saattaisi jo unohtua. Sain yhteensä kuuden vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin vastauksen.

Sain kutsun myös seuraavaan Ukrainan kriisin Valikkoryhmän kokoukseen, joka pidettiin 28.11.2022. Kerroin puheenvuorossani toivovani vastauksia kyselyyn, joka oli suunnattu järjestöjen työntekijöille, jotka työskentelevät vapaaehtoistyön parissa. Lähetin Webropol-linkin ryhmän jäsenille kokousmuistion liitteenä.

5.5 Validiteetti, reliabiliteetti sekä tutkimusetiikka

Teoreettisessa viitekehyksessä jouduin käyttämään Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan lähteinä pääasiassa uutisia, lehtiartikkeleita ja nettisivuja. Tätä vapaaehtoistoimintaa on tehty vasta vajaa vuosi, joten en löytänyt tutkimusaineistoa juuri Ukrainan sotaan liittyvästä vapaaehtoistoiminnasta. Lähteet avasivat kuitenkin luotettavalla tavalla sitä todellisuutta, jota Suomessa elettiin keväällä ja kesällä v. 2022.

Pyrin löytämään mahdollisimman edustavan ja harkinnanvaraisen näytteen perusjoukosta, eli Ukrainan sotaan liittyvässä vapaaehtoistoiminnassa toimineista henkilöistä (Ojasalo ym. 2015, 105). Näin vastausten perusteella olisi mahdollista ajatella niiden edustavan laajemminkin Ukrainan sotaan liittyvien vapaaehtoistojien kokemuksia. Erilaisia tehtäviä oli kuitenkin hyvin paljon ja tavoittelemieni haastateltavien määrän ollessa alle 10, ei haastateltavat välttämättä tulisi edustamaan kaikkia erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja. Monet haastateltavat olivat hyvin aktiivisia vapaaehtoisia. He eivät edustaneet tavanomaista vapaaehtoista, joka ei omista niin paljon aikaansa vapaaehtoistoimintaan. Oli haastavaa löytää sellaisia haastateltavia, jotka olisivat toimineet vain muutamia kertoja vapaaehtoistoiminnassa. Voi olla, että järjestöt lähettivät haastattelukutsuja ainoastaan heidän aktiivisimmille vapaaehtoisille. En ymmärtänyt korostaa tätä kokouksessa, kun pyysin heitä välittämään haastattelukutsut eteenpäin. Verkostojeni avulla löysin haastateltavaksi myös vähemmän aktiivisia vapaaehtoisia. Valitettavasti en saanut haastateltavaksi yhtään ukrainalaista, joten tulokset kuvaavat suomalaisten ja venäläisten vapaaehtoisten kokemuksia vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta.

Mainitsin aiemmin, että Ukrainan sodan aiheuttama humanitääriin kriisi aiheutti poikkeuksellisen suuren auttamishalun suomalaisissa, sekä Suomessa asuvissa ukrainalaisissa ja venäläisissä. Väistämättä Ukrainan sota ja sen seuraukset Suomessa on vaikuttanut myös omaan tulkintaani aineistosta. Pidän vapaaehtoisten työpanosta merkittävänä ja olen itse hiukan auttanut lähipiirissäni asuvaa ukrainalaista, mutta en ole toiminut aktiivisesti vapaaehtoistoiminnassa. Haastattelut ja aineistonkeruu tehtiin lyhyen ajanjakson aikana lokajoulukuussa 2022, joten Ukrainan sotaan liittyvä vapaaehtoistoiminta oli hyvin samankaltaista tuona aikana, eikä merkittäviä muutoksia ukrainalaisten avun tarpeeseen Suomessa tuona aikana tullut.

Voin joiltain osin vertailla vapaaehtoistoiminnan motivaatiotekijöitä ja vapaaehtoistoiminnan aloittamisen helppoutta muunlaisen vapaaehtoistoiminnan muotojen tutkimustuloksiin. Samalla otan huomioon, että Ukrainan sotaan liittyvän toiminnan vapaaehtoisten motiivit tai työskentelymuodot saattavat poiketa runsaastikin aiemmista vapaaehtoistoiminnan muodoista, joita Suomessa on totuttu tekemään.

Pyrin kuvailemaan tutkimusprosessin mahdollisimman tarkasti perustellen, jotta lukijalla olisi mahdollisuus arvioida tulosten luotettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa lopputulos on aina enemmän tai vähemmän omaa tulkintaani aineistosta. Tulosten luotettavuuden lisäämiseksi

päätin ottaa tutkimukseen mukaan myös vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden kokemuksia. Lisäksi haastattelin kahta asiantuntijaa, sekä käytin lehtiartikkeleiden asiantuntijalausuntoja lähteinä. Tämä eri näkökulmien mukaan ottaminen, eli triangulaatio parantaa tulosten luotettavuutta, eli reliabiliteettiä (Ojasalo ym. 2015, 105).

Tallensin haastattelut joko äänitallenteena (1kpl) tai videotallenteina (8kpl). Näin varmistuin, että en tekisi virhearviointeja vaan pystyisin tarkemmin selvittämään, miten aineisto vastasi tutkimusongelmaani. (Vilkkä 2021, 133.) Pystyin tekemään kaikki haastattelut suomen kielellä, eikä kielitaito noussut haasteeksi. Huomioin aineiston analysoinnin yhteydessä, että jokaisen haastateltavan subjektiivinen kokemus vapaaehtoistoimintaan ryhtymisen aikaan tai työtä tehdessä on ollut hieman erilainen kuin mitä hän haastattelussa vastaa minulle. Haastattelutilanteessa hänen on täytynyt antaa kokemuksilleen merkitys. Haastatteluvastaus on haastateltavan tulkinta siitä merkityksestä, jonka hän on kokemukselle antanut. (Vilkkä 2021, 137.) Teoreettisen viitekehyksen, yhteisen kielen ja haastatteluaineiston pohjalta pyrin ymmärtämään haastateltavia mahdollisimman hyvin. Siten opinnäytetyöhöni päätyneet haastatteluaineiston analyysit olivat tulkintojani haastateltavan tulkinnoista. Käytin mahdollisimman paljon suoria sitaatteja tulosten analysoinnissa. Näin saan suoraan haastateltavien äänen parhaiten esille.

Liikutuin muutaman kerran haastatteluiden aikana itsekin, koska kuulemani oli niin liikuttavaa. Uskon oman liikutukseni kuitenkin lisänneen haastateltavan avoimuutta, vaikka omien tunteiden näyttäminen haastattelutilanteessa ei ollutkaan toivottavaa. Muutaman kerran haastateltava jäi pohtimaan, miten tulisin käyttämään hänen kertomustaan. Pyysin heitä tarkentamaan, mikä asiassa mietityttää ja kuulin arkaluontoisuuteen tai tunnistettavuuteen liittyviä pelkoa. Lupasin jättää nämä aiheet kokonaan pois työstä, joka selvästi huojensi haastateltavien mieltä. Annoin haastateltaville mahdollisuuden jättää vastaamatta hankalaksi koettuihin kysymyksiin, mutta jokainen halusi kuitenkin vastata niihin. Haastatteluissa tunnelma oli usein alkuun hieman jännittynyt, jonka vuoksi käytin paljon aikaa vielä tarkentaakseni haastattelun tavoitteita ja anonymiteettiä. Kun pääsimme ensimmäisiin kysymyksiin, tunnelma vapautui selkeästi. Valitsin vapaaehtoistoimintaan liittyvät kysymykset kronologisessa järjestyksessä alkaen toimintamuodon etsimisestä ja päättyen toiminnassa lopettamiseen ja tulevaisuuden näkymiin. Halusin tehdä haastattelut pääosin minulle vieraille henkilöille. Tämä lisää tulosten luotettavuutta, koska haastateltavien ei ehkä tarvitse pohtia minun mielipiteitäni käsiteltäviin asioihin. Uskon, että heidän oli helpompi tuoda myös omia

kipeitä tuntemuksiaan esiin. Tunsin ennestään ainoastaan yhden haastateltavan. Oma roolini aineistoon on kuitenkin aika läheinen, koska olin itse läsnä haastattelutilanteessa ja haastateltava näki minun ilmeeni, eleeni ja kuuli äänensävyt.

Käytän vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden kyselyiden tuloksia osana tulosten analyysia. Mainitsen jokaisen teeman tulosten käsittelyn alussa vapaaehtoistoimintaan osallistuneiden haastatteluiden tulokset ja lopussa vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden kyselyn tulokset samasta aiheesta. Tavoitteena on vahvistaa kokonais kuvaa huomioimalla myös järjestöpuolen näkökulma.

Pyrin tulkintaa tehdessäni tunnistamaan mahdollisimman hyvin omat ennakkokäsitykseni vapaaehtoistyön tekemisestä, ja pyrin eriyttämään omat asenteeni pois analyysivaiheesta. Näillä toimilla pyrin pitämään tutkimukseni validiteetin mahdollisimman korkealla tasolla. Kävin aineistoa useita kertoja läpi, mikä auttoi pääsemään lähemmäksi haastateltavan tarkoittamaa asiaa. (Vilkkä 2021, 140.) Validiteetillä tarkoitetaan opinnäytetyöni pätevyyttä, eli kuinka hyvin teoreettinen viitekehys ja kokoamani aineisto keskustelee loppupäätelmieni kanssa. (Vilkkä 2021, 137)

Näillä tutkimukseni luotettavuutta parantavien toimieni avulla pyrin ymmärtämään mahdollisimman hyvin Ukrainan sotaan liittyvää vapaaehtoistyötä tekijöiden näkökulmasta. Tällä laadullisella tutkimuksella pyrin mahdollisimman totuudenmukaiseen näkemykseen siitä, miten järjestöt voisivat tarjota vapaaehtoisille houkuttelevia ja mielekkäitä tehtäviä.

5.6 Aineiston analyysimenetelmät

Käytin haastatteluaineiston analysoinnissa aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Se on yleisesti käytetty laadullisen aineiston analyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Sen avulla laadullinen aineisto on mahdollista analysoida objektiivisesti ja järjestelmällisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Analyysiyksikkönä voidaan käyttää yksittäistä sanaa, ihmistä tai ajatuskokonaisuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Käytin analyysiyksikkönä ajatuskokonaisuutta, joka saattoi sisältää monia lauseita.

Kun olin litteroinut haastatteluaineistot tekstimuotoon, muodostin aineistosta kokonaiskuvan. Kertasin uudelleen myös alun teoreettisen viitekehysten. Pehdyin sekä vapaaehtoistoimijoiden haastatteluiden (8 kpl) litterointeihin, että vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden kyselyn (6 kpl) vastauksiin. Vaikka kyselystä saatu aineisto oli

määrällisessä muodossa, vastaajien vähyyden vuoksi käytän aineistoa pääosin laadullisena. Vapaaehtoisten haastatteluaineisto on työssäni vahvimpana, koordinaattoreiden kyselyn tuloksia käytän pääosin vertailuun.

Sisällönanalyysin alussa pelkistetään eli redusoidaan aineistosta tutkimuksen aiheen kannalta tarpeeton sisältö pois (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–124). Teemoittelun avulla löydetään esiin tulleita teemoja. Luokittelu taas kuvaa sitä, kuinka monta kertaa aihe nousi esiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105–106.) Kun haastateltavia oli vain 8, esiin nousseet teemat olivat huomattavasti kiinnostavampia kuin luokittelulla saatava tieto siitä, kuinka monta kertaa yksittäinen asia mainittiin. Analysoin aineiston pääosin teemoittelemalla. Aloitin poimimalla oleelliset lauseet erilliseen Excel-tauluktoon. Teemoittelin aineiston listaamalla samankaltaiset ajatuskokonaisuudet peräkkäin. Jatkoin jakamalla aineiston Excel-tauluktoon 27 eri alaluokkaan. Jatkoin muodostamalla niistä neljä yläluokkaa:

1. Vapaaehtoistoiminnan aloitus ja muodon löytyminen
2. Toimintaan osallistuminen
3. Tulevaisuus
4. Motivaatio

Jatkoin teemoittelemalla myös kyselyn vastaukset samoihin yläluokkiin. Lisäksi palasin näiden teemojen valossa kahden asiantuntijahaastattelun litterointeihin. Teemoittelun jälkeen luokittelin osan tekstistä, jotta näen kiinnostavimpien teemojen yleisyyden. Teemoittelun ja luokittelun jälkeen pysähdyin analysoimaan, sopivatko muodostamani teemat tutkimuskysymyksiini ja saanko niistä riittävän kattavat vastaukset aiheesta. Päädyin siihen, että vaikka vapaaehtoisten joukko ei edustanut kaikkia toimintamuotoja, aineisto kattaa kuitenkin suuren osan Ukrainan sotaan liittyvistä vapaaehtoistoiminnan muodoista. Vastaajina oli eri ikäisiä ja eri taustaisia henkilöitä. Lisäksi käytössäni on järjestöjen vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden kyselyvastaukset samoista teemoista, sekä asiantuntijoiden aineistohaastattelut. Keräämäni aineisto yhdistettynä teoriapohjaan, mahdollistaa yleistyksien tekemisen opinnäytetyössä. Kvalitatiivisessa, eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään etsimään haastateltavien antamia merkityksiä asioille ja etsimään niistä eroja ja samankaltaisuuksia. (Ruusuvuori, Nikander, Hyvärinen 2010, 17). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tulkitaan ja päätellään aineiston teemoista ja teoriasta johtopäätöksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku

Teorialähtöinen sisällönanalyysi). Hyödynsin teoriaperustaa aineiston analyysissä esiin nousseiden teemojen kanssa pohtiessani johtopäätöksiä. Sisällönanalyysia käyttäessä pitää tiedostaa myös riskit. Mikäli sisällönanalyysia ei viedä aivan loppuun saakka, se ei tuota riittävän luotettavia tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Kiinnitän opinnäytetyössäni huomiota siihen, että saatu tieto on laadukasta ja pystyn sen avulla perustelemaan johtopäätökset.

6 VAPAAEHTOISTOIMINTA

6.1 Vapaaehtoistoiminnan määrittely

Kansalaisareenan määritelmän mukaan vapaaehtoistoinnasta ei makseta tekijälle palkkaa ja toimintaan osallistuminen on aina vapaaehtoista. Jokainen saa valita itse, minkälaiseen toimintaan haluaa osallistua. Vapaaehtoistoiminta hyödyttää yhteiskuntaa, toiminnan tekijää sekä toiminnan kohdetta. Vapaaehtoisuus on ihmisen toimintaa hänelle tärkeän aiheen puolesta tai se voi perustua haluun tehdä hyvää toisen hyväksi. Vapaaehtoisuus voi myös perustua haluun muuttaa maailmaa paremmaksi paikaksi. Vapaaehtoinen voi toimia sellaisessa toiminnassa, jossa hän ei tarvitse erityistaitoja tai hän voi hyödyntää omaa osaamistaan. (Kansalaisareena 2022b.)

Suomalaiset haluavat auttaa ja vapaaehtoistyö onkin suosittua. Vapaaehtoistoiminta Suomessa 2021 -kyselyn mukaan lähes puolet suomalaisista oli tehnyt vapaaehtoistyötä viimeisen vuoden aikana. Kyselyn mukaan suosituimmat tavat vapaaehtoistyön tekemiselle oli jonkin järjestön kautta kasvokkain tehtävä työ. (Kansalaisareena 2021.)

6.2 Suomalaisten auttamishalu heräsi

Ylen uutiset uutisoi heti sodan alkamisen jälkeen 26.2.2022, että suomalaisten auttamishalu heräsi suurena heti sodan ensimmäisistä päivistä alkaen. SPR:n varainhankintajohtaja Sirpa Solehmainen kertoi Ylelle, että alkuun suomalaiset auttoivat enimmäkseen rahallisesti Ukrainassa asuvia tai sieltä pakenevia ukrainalaisia. Suomen Unicefin hätäapukeräys tuotti ensimmäisen kahden päivän aikana 680 000 euroa. (Kallunki & Blom 2022). Päivää myöhemmin Suomen Unicef kertoi hätäapukeräyksen tuoton nousseen jo 1,5 miljoonaan euroon. Suomalaisten halu auttaa oli avustusjärjestöjen mukaan kokonaisuudessaan poikkeuksellisen suuri. Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja Jouni Hemberg kertoi Iltasanomille, että tilanne on poikkeuksellinen ja arvioi, että ihmiset kokevat sodan hyvin vahvasti. (Kauppinen & Ylhäinen 2022.)

Rahan antamisen lisäksi suomalaiset innostuivat lahjoittamaan vaatteita avustusjärjestöille. Ylen uutiset kertoi 28.2.2022 että avustusjärjestöt kuljettivat lahjoitusvaatteita Puolaan ja sieltä Ukrainaan. Tämän seurauksena Puolaan kasautui valtava määrä avustuslahjoituksia, eikä Puola pystynyt kuljettamaan niitä Ukrainaan. Puola pyysikin, ettei sinne toimitettaisi enempää

tavaraa. Tällöin myös monet suomalaiset avustusjärjestöt lopettivat vaatekeräykset Ukrainaan. (Holopainen 2022.)

Ilta-Sanomat kertoi 28.2.2022 suomalaisten tekemistä vaarallisista matkoista Ukrainan rajalle, joissa auttajat hakivat pakolaisia pakettiautoilla ja busseilla (Kaskimaa 2022). Safer Globe ajatushautomo on erikoistunut rauhanrakennukseen ja sen toiminnanjohtaja Maria Mekri vetosi Facebook-kirjoituksessaan ihmisiin, etteivät auttajat aiheuttaisi auttamisellaan haittaa. Ihmisten tulisi Mekrin mukaan pohtia, mikä auttaisi avun tarvitsijoita eniten, eikä keskittyisi siihen, miten itse voisi auttaa. Vaatelahjoitukset ja pakolaisten hakeminen Ukrainasta voivat Mekrin mukaan pahimmillaan vaikeuttaa jo entisestään vaikeaa tilannetta Ukrainassa. (Harmaala 2022.)

Ensimmäiset ukrainalaiset pakolaiset saapuivat Suomeen pian sodan alkamisen jälkeen. Alussa suuri osa sotaa pakenevista ukrainalaisista majoittui kotimajoitukseen vastaanottokeskuksen sijaan. Aluksi majoittajat olivat pääasiassa sukulaisia tai tuttavvia. (Kurki 2022). Myöhemmin tavalliset suomalaisetkin halusivat tarjota kotiaan ukrainalaisille. Joukossa oli paljon vilpittömästi auttamishaluisia ihmisiä, mutta osa odotti saavansa majoituksen tarjoamisesta myös taloudellista hyötyä. Espoon kaupungin aikuisten sosiaalipalveluiden päällikkö Tapio Nieminen kertoi 14.3.2022 Helsingin Sanomien haastattelussa ”Niin hienoa kuin se onkin, että ihmiset ovat aktivoituneet ja tekevät vapaaehtoistyötä, voi tämä toiminta isommassa kuvassa olla aika koordinoimatonta.” (Welling 2022.)

Sisäministeriö ohjeisti suomalaisia, että paras tapa Ukrainassa asuvien auttamiseen olisi lahjoitukset avustusjärjestöille. Maahanmuuttovirasto pyysi Suomen Punaista Ristiä kokoamaan tietoa erilaisista tavoista auttaa. Sisäministeriö listasi suomalaisten erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja. Osa toiminnasta kohdistuu Ukrainaan (Kuljetusapu, lääkkeiden toimittaminen, tulkkaus ja auttaminen Ukrainassa) ja osa Suomessa asuviin ukrainalaisiin (Majoituksen tarjoaminen, ruoan, vaatteiden ja tavaroiden lahjoitukset, tulkkaus ja tuki kotoutumiseen). (Sisäministeriö 2022c.)

Kuvio 1 Erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja ukrainalaisten hyväksi (Tienhaara 2022, mukaellen Sisäministeriö 2022c).

6.3 Uusien vapaaehtoisten löytäminen

Vapaaehtoistoimintaa organisoiva taho voi julkaista ilmoituksen valtakunnallisessa vapaaehtoistyö.fi –palvelussa etsiäkseen uusia vapaaehtoisia. Verkkopalvelu on Kansalaisareenan ja Kirkkopalvelut ry:n toteuttama, ja sieltä voi myös hakea itselleen sopivaa toimintaa. Vapaaehtoistoiminnan muotoja voi etsiä sijainnin ja/tai toiminnan mukaan. Sivuilta voi lukea myös muiden vapaaehtoisten kokemuksia. (Kansalaisareena 2022c.)

Kansalaisareena, Kirkkohallitus ja Opintokeskus Sivis teettivät vuonna 2021 Vapaaehtoistyö Suomessa –kyselyn. Puolet vastanneista oli toiminut vapaaehtoisena myös edellisen vuoden aikana. Vapaaehtoistoiminnan määrä oli pysynyt lähes ennallaan edellisestä, vuonna 2018 toteutetusta tutkimuksesta. Taustoiltaan tyypillisimmät vapaaehtoiset olivat keskituloisia, alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita. Mieluisinta oli kasvotusten tehtävä, ja jonkin tahon organisoima vapaaehtoistoiminta muoto. Lähes puolet toivoi pitkäkestoista ja toinen puoli lyhytkestoista toimintaa. Aikaa vapaaehtoistoimintaan käytettiin keskimäärin 3,2 tuntia viikossa. Kaksi kolmesta vastaajasta uskoo haluavansa osallistua tulevaisuudessa saman verran

tai enemmän vapaaehtoistoimintaan. Opintokeskus Siviksen asiantuntija kehottaa järjestöjä kiinnittämään tulevaisuudessa huomiota vapaaehtoisten rekrytointitapoihin, panostamaan perehdytykseen sekä vapaaehtoisten työn tukemiseen. (Kansalaisareena ry 2022.)

Opintokeskus Siviksen asiantuntija Marion Fields kertoi Huomisen trendit ja tekijät –seminaarissa 25.5.2021, että vapaaehtoistoiminta Suomessa 2021 –kyselyn mukaan nuoria kannattaisi pyytää suoraan vapaaehtoistyöhön. Nuoret eivät aina hahmota omaa osaamistaan, ja heille on tärkeää tuntea kuuluvansa joukkoon. Kasvokkain tehtävää vapaaehtoistoimintaa kaivattiin eniten, mutta myös etänä tehtävälle toiminnalle oli kysyntää. Yhteisöllisyyden tunne vapaaehtoistyössä koetaan tärkeäksi. Vapaaehtoistyötä järjestävien tahojen pitäisi muuttua helpommin lähestyttäväksi uusien vapaaehtoistyöntekijöiden saamiseksi mukaan toimintaan. (Fields 2021.)

Nuorten lisäksi uusia vapaaehtoisia kannattaisi etsiä yhdistyksen ja järjestöjen omista jäsenistä. Sen vuoksi on tärkeää hankkia aktiivisesti lisää jäseniä olemassa oleviin järjestöihin. Ihmisten aktiivisuus järjestöissä kestää yleensä vuoden tai pari, ja sen jälkeen he yleensä jäävät pikkuhiljaa toiminnasta pois. Uusia jäseniä pitää siis etsiä jatkuvasti. (Karreinen ym. 2017, 23.) Aineistohaastattelussani Anita Novitsky (2022) kertoi suomalaisten ikääntyneiden voimakkaasta auttamishalusta. Heille ei ole löytynyt sopivaa kanavaa auttamiseen.

Anita Novitsky kertoi saaneensa runsaasti yhteydenottoja venäjänkielisiltä henkilöiltä, jotka halusivat auttaa ukrainalaisia. Novitskyn mukaan myös ukrainalaiset itse toimivat hyvin aktiivisesti vapaaehtoistoiminnassa. Aiemmin Suomessa asuneet organisoivat nopeasti auttamistoimintaa ja moni tilapäistä suojelua saanut ryhtyi heti Suomeen saavuttuaan auttamaan muita. Moni toimii vapaaehtoisena lähes kellon ympäri, uupumiseen saakka. Mitä enemmän Suomeen saapuu ukrainalaisia, sitä enemmän potentiaalia on myös vapaaehtoistoimintaan. (Novitsky 2022.) Kansalaisareenan Pinja Nieminen toivoi, että järjestöt pohtisivat keinoja, jotta ukrainalaiset, jotka puhuvat vain ukrainaa tai venäjää pystyisivät osallistumaan toimintaan matalalla kynnyksellä. Tilapäistä suojelua saaneet ihmiset pitäisi nähdä toimijoina, ei kohteina. (Nieminen 2022b.)

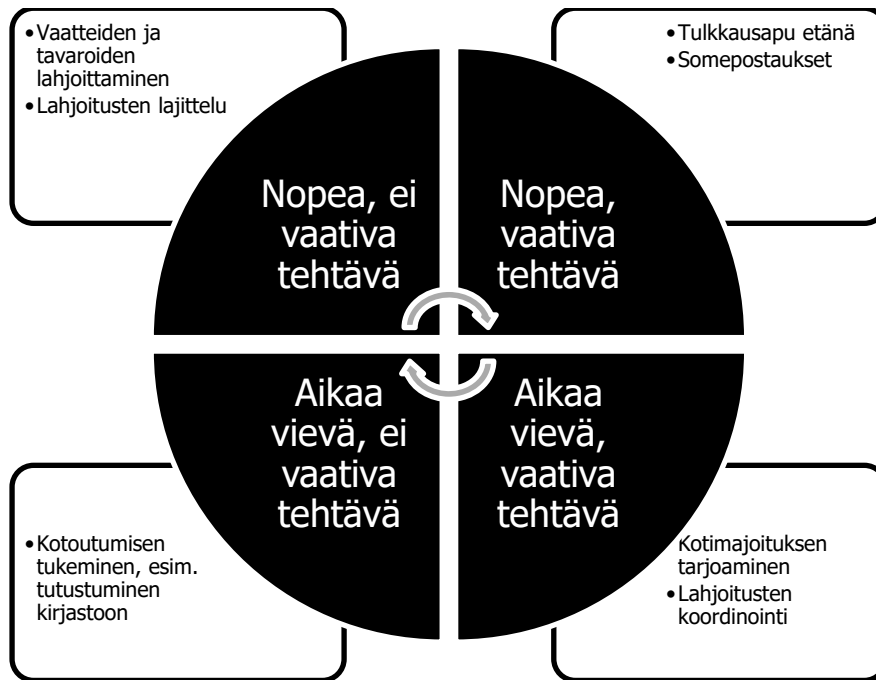
Pinja Niemisen mukaan järjestöissä on keskusteltu yksin toimivien vapaaehtoisten suuresta määrästä. He saattavat toimia jopa vaarantaen oman terveytensä. Suurilla järjestöillä on valmiit rakenteet, joiden avulla apua saataisiin turvallisesti Ukrainaan. Hän toteaa kuitenkin, että jokaisella on tietysti oikeus auttaa. On hienoa, että auttamishalu on näin suurta. Nieminen

toivookin keskustelua, kuinka yksin toimivia saataisiin mukaan järjestöjen toimintaan. (Nieminen 2022b.)

6.4 Vapaaehtoistoiminnan koordinointi

Jotta vapaaehtoistoimintaa voidaan tarjota, ja toimintaan löytyisi tekijöitä, tarvitaan vapaaehtoistoiminnan koordinointia. Yleensä koordinointi on annettu yhden työntekijän vastuulle, ja hän toimii yleensä vapaaehtoistoiminnan koordinaattori –nimikkeellä. Vapaaehtoistoiminnan täytyy kuvastaa toimijan arvoja ja strategiaa. Koordinaattorin pitää kartoittaa toimijoiden osaamistarpeet, ja miettiä, kuinka paljon vapaaehtoisia tehtävien hoitamiseen tarvitaan. Hän paketoi tehtävät selkeiksi ja houkutteleviksi kokonaisuuksiksi, markkinoi ja rekrytoi vapaaehtoisia. Koordinaattori huolehtii vapaaehtoisten kanssa tehtävistä sopimuksista ja johtaa sekä vapaaehtoistojointia, että toiminnan sisältöä. On tärkeää kasvattaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vapaaehtoisten parissa, sekä muistaa kiittää ja palkita tekijöitä. Tehtävät pitää kuvata totuudenmukaisesti ja vapaaehtoistojointia täytyy perehdyttää sekä organisaation arvoihin, että itse toimintaan. Järjestössä on myös oltava yhteyshenkilö, johon vapaaehtoistojointia saa halutessaan yhteyden. Usein yhteyshenkilö on juuri vapaaehtoistoiminnan koordinaattori. Hän on tavallaan vapaaehtoistoiminnan sydän. (Häyrinen 2015, 41–45.)

Olisi hyvä rakentaa vapaaehtoisille eri kokoisia paketteja, joissa olisi kuvattu mahdollisimman hyvin tehtävän sisältö, siihen kuluva aika, työn tavoitteet ja sen vaativuus. Näin vapaaehtoistoiminta on tekijälleen hauskeempaa ja siihen on helpompi lupautua. Tätä kutsutaan vapaaehtoistehtävien paketoinniksi. On helpompaa lupautua esim. tunniksi joka viikko tekemään hyvää, kuin jos on pelko, ettei vapaaehtoisia ole riittävästi, ja kaikki vapaaehtoiset uupuvat taakan alle. Tehtävät voidaan lajitella esimerkiksi sellaisiin, jotka ovat vapaaehtoisille nopeita, eivätkä vaadi erityistä osaamista tai nopeita, mutta tehtävä vaatii tekijältään erityisosaamista. Lisäksi voi olla tehtäviä, jotka vievät paljon aikaa, mutta eivät vaadi paljoa osaamista, sekä aikaa vieviä ja vaativia tehtäviä. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2017, 9–11.)

Kuvio 2 Vapaaehtoistehtäviä voi ryhmitellä työn vaativuuden mukaan erilaisiksi paketeiksi (Tienhaara 2022, Mukaillen Karreinen ym. 2017).

6.5 Vapaaehtoistoimijoiden määrä laskee syksyllä 2022

Keskustellessani Helsingin kaupungin kehittämisasiantuntija Eliisa Saarisen ja Kansalaisareenan aluetoiminnan päällikkö Pinja Niemisen kanssa Ukrainan sotaan liittyvästä vapaaehtoistoiminnasta, he totesivat, että vapaaehtoisia on jossain päin Suomea erittäin vaikeaa, ellei mahdotonta löytää. Innostus ukrainalaisten auttamiseksi on kriisin pitkittyessä laskenut koko Suomessa. (Nieminen 2022, Saarinen 2022a.)

Aineistohaussa ei löytynyt tutkittua tietoa juuri siitä, mikä on aiheuttanut Ukrainan kriisin parissa toimivien vapaaehtoisten määrän huomattavan vähenemisen Suomessa kesällä ja syksyllä 2022. Ukrainalaisten yhdistys Suomessa –järjestön puheenjohtaja kertoi Ylen haastattelussa 24.7.2022, että into vapaaehtoistoimintaa kohtaan on vähentynyt ja epäili syyksi sodan pitkittymistä (Karvinen 2022). Unicefin erityisasiantuntija Tarmo Heikkilä kertoo rahalahjoitusten määrän vähentyneen keväästä 2022. Syyksi hän arvioi suomalaisten tottumisen sotaan. (Laitinen 2022.) Helsinki-mitalilla palkittu vapaaehtoistyöntekijä Artëm Kuosti ja Ukrainalaisten yhdistys Suomessa-järjestön puheenjohtaja Vassili Goutsoul toteavat Ylen

haastattelussa elokuussa 2022, että suomalaisten auttamishalu on Ukrainan kriisin pitkittyessä vähentynyt. Goutsoul pohtii, että vapaaehtoistoiminnan kehittämällä voitaisiin saada vapaaehtoistoinnasta paremmin osa ihmisten arkea. (Karppi 2022.)

Osa vapaaehtoisista on saattanut uupua ja lopettanut sen vuoksi. Psykologi ja entinen Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri kertoo uupumuksen johtuvan yleensä joko siitä, että on ylimitoittanut vapaaehtoistointaan käyttämänsä voimavarat, tai sitten oma motivaatio on heikentynyt. Mikäli motivaatio on heikentynyt, vapaaehtoistointa on saattanut muuttua velvollisuudeksi, ja ihminen saattaa jopa kokea syyllisyyttä osallistumisen määrästä. Ihmiset saattavat myös turhautua, ellei näkyviä tuloksia synny, tai sitten hauskanpito ja muiden vapaaehtoisten kanssa vietetty aika on jäänyt haluttua pienemmäksi. (Sauri 2017, 114–115.)

7 MOTIVAATIO

7.1 Mitä motiivit ovat?

Ihmisillä on tarpeita ja päämääriä. Jokainen antaa merkityksen näille tarpeille. Tärkeiksi koettujen asioiden eteen ollaan valmiita näkemään vaivaa. Psykologiassa tätä kutsutaan motivaatioksi. Erilaisia motivaation käsitteitä ja teorioita on monenlaisia. Teorioita on esimerkiksi työhön, oppimiseen tai terveyteen liittyvistä motiiveista. Motiivien syyt ovat pohjimmiltaan kuitenkin samankaltaisia. Motiiveja voi kuvata kolmella kysymyksellä; *miksi*, *mitä* ja *miten*. Miksi kuvaa sitä, minkä vuoksi ihminen haluaa toimia jollain tavalla. Taustalla voi olla henkilön persoonallisuus, arvomaailma, yhteenkuuluvuuden tunne tai vaikka oma hallinnan tunne. Ihminen ei yleensä pysty itse tunnistamaan näitä syitä. Mitä –kysymys kertoo, mitä henkilö haluaa tai mikä on hänen oma tavoitteensa. Nämä ovat yleensä helppoja tunnistaa ja sanoittaa. Vapaaehtoistoimijan vastaus voisi olla, vaikka halu auttaa ukrainalaisia hädässä. Toinen haluaa käyttää aikaa maailman parantamiseen tai saada enemmän sosiaalisia kontakteja elämäänsä. Viimeinen, miten –kysymys kuvaa sitä, mitkä ovat ne keinot, joilla ihminen lähtee toteuttamaan tavoitteitaan. Suunnittelemisen tai ongelmanratkaisu tai opitut toimintatavat vastaavat miten –kysymykseen. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 9–10)

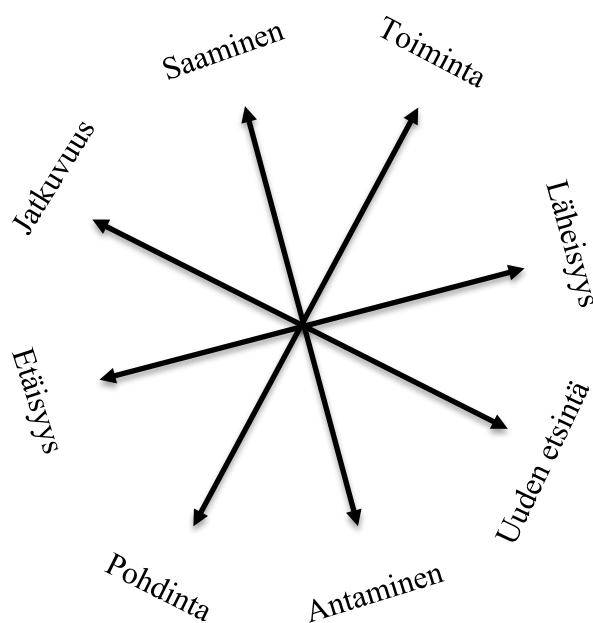
Yksi tällä hetkellä käytetyin motivaatioteoria on Decin ja Ryanin itsemääräämisteoria. Sen avulla pyritään ymmärtämään motivaatiota monilla eri aloilla, kuten työelämässä, koulu- ja opiskelumaailmassa sekä urheilussa. Teorian keskeisin sanoma on, että ihmiset motivoituvat, kun he saavat itse päättää omasta elämästään. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, 14.) Näin ollen ihmisen omat arvot ja muu sisäinen maailma motivoi ihmistä huomattavasti enemmän kuin ulkoiset asiat. Tätä kutsutaan sisäiseksi motivaatioksi. Sisäinen motivaatio saa ihmisen toimimaan, koska toiminta tuottaa itselle jotain hyvää, se on oman arvomaailman mukaista tai se on kiinnostavaa. Tavoitteena ei ole saada toiminnasta mitään palkintoa. Deci ja Ryan havaitsivat jo aiemmissa tutkimuksissaan, että ulkoinen palkinto saattaa jopa heikentää sisäistä motivaatiota. Ihminen voi tavoitella jotain myös miellyttääkseen hänelle tärkeitä ihmisiä. Syynä voi olla myös jonkin negatiivisen asian välttäminen. Tällöin puhutaan ulkoisesta motivaatiosta. Ulkoinen motivaatio on heikompaa kuin sisäinen ja sillä saattaa olla jopa negatiivisia seurauksia ihmisen hyvinvoinnille. (Vasalampi 2017, 54–55.)

Itsemääräämisteoriassa puhutaan ihmisen kolmesta psykologisesta perustarpeesta; Halu päättää omista asioistaan, yhteenkuuluvuuden tunteesta, sekä kyvykkyydestä tehdä ja toteuttaa asioita. (Nurmi & Salmela-Aro 2017, Nykyisiä näkökulmia motivaatioon.) Ikä ja elämäntilanne vaikuttavat myös motivaatioon. Ihminen vertaa omia arvojaan ja mieltymyksiään tarjolla oleviin mahdollisuuksiin. Niiden avulla hän muodostaa tavoitteen ja suunnittelee ja tekee päätöksiä sitä tavoitellessaan. (Salmela-Aro & Nurmi 2017, 36.)

7.2 Motivaatiotekijät vapaaehtoistyössä

Ihmisillä on paljon erilaisia syitä tehdä vapaaehtoistyötä, mutta usein se nähdään oman ajan antamista lahjana jollekin, joka on vähemmän onnekas kuin vapaaehtoistyöntekijä itse (Rochester & Paine & Howlett 2010, 10–11).

Anne Birgitta Pessi (ent. Yeung) on mallintanut vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatiotekijöitä kahdeksankulmaiseen timanttimaliin. Malli on julkaistu jo vuonna 2005, mutta se on laajalle levinnyt ja arvostettu. Malli on kehitetty Suomessa ja toimii hyvin kuvaamaan suomalaisten vapaaehtoisten motivaatiotekijöitä, jonka vuoksi valitsin timanttimalin. Se auttaa ymmärtämään moninaisia motivaatiotekijöitä vapaaehtoistyön tekemisen taustalla ja helpottaa eri tekijöiden luokittelua. Motivaatiotekijät on ryhmitelty neljään ryhmään, joista jokainen koostuu vastakkaisista elementeistä.

Kuvio 3 Vapaaehtoistoiminnan timanttimali Pessin (2005, kuvio 2) pohjalta.

1. **Saaminen ja antaminen.** Kokemukset henkilökohtaisen hyvinvoinnin parantumisesta ilon ja muiden kokemusten kautta.
2. **Jatkuvuus ja uuden etsintä.** Vapaaehtoistyön sisällön tuttuus, joka helpotti vapaaehtoistyön aloittamista.
3. **Etäisyys ja läheisyys.** Sosiaalinen vuorovaikutus ja ryhmään kuulumisen tunteet.
4. **Pohdinta ja toiminta.** Arvomaailma ja tyhjän ajan täyttäminen.
(Yeung 2005, 107–117)

Ihmisten on vaikeaa itse määritellä todellista motivaatiotaan vapaaehtoisena toimimisen taustalla. Timanttimallin jaottelut voivat auttaa organisaatioita tarjoamaan vapaaehtoisille erilaisia motivoivia tehtäviä.

Suomessa toimii vapaaehtoistyö.fi –palvelu, joka on Kansalaisareenan ja Kirkkopalveluiden ylläpitämä palvelu. Siellä voi julkaista ilmoituksia vapaaehtoistoiminnasta, ja sieltä voi etsiä itselle sopivaa vapaaehtoistehtävää (vapaaehtoistyö.fi 2022a.). Osana palvelun kehitystyötä suomalaisilta kysyttiin vapaaehtoistoiminnasta kesällä 2022. Lähes tuhannesta vastanneesta selkeästi suurin osa toimi jonkin järjestön tai organisaation järjestämässä vapaaehtoistoiminnassa. Vastanneita motivoi eniten halu auttaa (74 %), vapaaehtoistoiminnasta tulee itselle hyvä mieli (74%), sekä toiminta tarjoaa itselle mielekästä tekemistä/harrastuksen (61%). (Vapaaehtoistyö.fi 2022b.) Vapaaehtoistoiminnassa mukana olevien osallisuuden tunteen voimistuminen konkreettisen toiminnan kautta voi siis toimia vahvana motiivina osallistumiseen. Osallisuus ei ole ainoastaan osallistumista johonkin toimintaan. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke Sokra on tiivistänyt osallisuuden erinomaisesti. Ihmisen kokemus oman elämän mielekkyydestä on tärkeä pohja osallisuudelle. Osallisuus lisääntyy, kun ihmisellä on mahdollisuus hakea elämäänsä hyvinvointia lisääviä asioita ja kohdata ihmisiä. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari, Keto-Tokoi 2017 s. 3)

Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta tunne osallisuudesta on keskeistä. Osallisuuden toteutuminen edellyttää, että kuuluu johonkin, toimii aktiivisesti jossain yhteisössä sekä on osa jotain yhteisöä. (Nivala & Ryyänen 2013, 26).

7.3 Yhteisöllisyys

Ihmisillä on luontainen tarve olla osa jotain suurempaa ja kokea arvostusta, sekä rakkautta muilta ihmisiltä. Nämä tarpeet saa ihmiset etsimään vaikuttamis- ja auttamismahdollisuuksia esimerkiksi vapaaehtoistyöstä. (Lehtonen 2022.)

Yhteisöllisyys muuttuu yhteiskunnan muutosten myötä. Aiemmin ihmisten yhteisöt liittyivät siihen paikkakuntaan, sukuun tai yhteiskuntaluokkaan, mihin hän syntyi. Nykyään ihminen kuitenkin valitsee yhä useammin itse ne yhteisöt, joihin hän haluaa kuulua. Ideologia, arvot ja yhteiskunnalliset näkemykset vaikuttavat entistä voimakkaammin myös ihmisen yhteisöihin. Myös internetin yleistyminen on muuttanut yhteisöjä. Osa ihmisten yhteisöistä voivat olla verkkomaailmoissa. (Kangapunta 2011, 7–8)

Yhteisöä yhdistää yhteiset tavoitteet ja arvot. Ne auttavat yhteisön jäseniä ymmärtämään oman roolinsa ja tehtävänsä yhteisössä. (Lehtonen 2022). Vapaaehtoistyöhön liittyvä yhteisöllisyys tulee vahvasti esiin yhteisen tekemisen kautta. Vapaaehtoiset toimivat usein jonkun järjestävän tahon kautta ja jakavat yhteiset arvot ja tavoitteet. Yhteisöllisyys tulee näiden yhtäläisyyksien vuoksi luontevaksi ja tärkeäksi osaksi vapaaehtoistyötä.

8 TULOKSET JA ANALYYSI

8.1 Tulosten käsittely

Tutkimuskysymykseni olivat

1. Miten vapaaehtoistoiminta kannattaisi organisoida, että vapaaehtoiset löytäisivät helposti mielekkään tehtävän ja haluaisivat sitoutua vapaaehtoistoimintaan?
2. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet vapaaehtoistojen motivaatioon?

Halusin selvittää, minkälaisia teemoja haastateltavat vapaaehtoiset nostivat esille löytääkseni niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Kiinnostavaa oli nähdä myös, minkälaisia merkityksiä vapaaehtoiset olivat antaneet kokemuksilleen. Jaottelin tulokset samoihin kahdeksaan teemaan kuin haastatteluissa. Käsittelen teemat seuraavaksi alaluku kerrallaan. Jokaisen osion lopussa on teemat tiivistettynä kuvioon.

1. Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan ryhtyminen
2. Vapaaehtoistoiminnan muodon löytyminen
3. Vapaaehtoistoiminnan sisältö
4. Motivaatio
5. Vapaaehtoisen tukeminen
6. Vapaaehtoistoimintaan perehdyttäminen
7. Työnjako ja sopimukset
8. Vapaaehtoistoiminnassa lopettaminen

Vertailen sopivilta osin luvun lopussa haastatteluiden tuloksia vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden kyselyiden tuloksiin sekä aineistohaastatteluihin. Kyselyn tulokset löytyvät kokonaisuudessaan liitteistä.

8.2 Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan ryhtyminen

Käsittelen aluksi vapaaehtoisten haastatteluiden tuloksia ja lopuksi vertaan niitä koordinaattoreiden kyselytuloksiin. Haastateltavat jakautuivat tasaisesti kolmeen erilaiseen vapaaehtoistaustaan. Osalla oli aktiivinen järjestö- ja vapaaehtoishistoria, osa oli ehkä toiminut joskus vapaaehtoisena ja osalla ei ollut taustaa vapaaehtoistoiminnassa. Osa haastateltavista toimi organisaatioiden tai järjestöjen kautta ja osa itsenäisesti. Kaikki olivat lahjoittaneet aiemmin rahaa tai tavaroita hyväntekeväisyyteen. Kaksi haastateltavaa kertoi hakeneensa

aiemmin vapaaehtoiseksi järjestöihin, mutta he eivät olleet koskaan saaneet vastausta. Toinen totesi ” Ajattelin, että ei meitä sitten tarvittu mihinkään”.

Esittelen aineistosta kahden vapaaehtoisen hyvin erilaisen tarinan tarkemmin. Kutsutaan ensimmäistä vapaaehtoista Maijaksi ja toista Minnaksi. Maija on yrittäjä, ja on toiminut kymmeniä vuosia vapaaehtoisena, pääasiassa maahanmuuttajien parissa. Maija on toiminut monen järjestön aktiivina, mutta kokenut järjestöjen säännöt ja hänen mukaansa hitaat toimintamuodot ahdistavina. Hän on kokenut myös uupumista vapaaehtoisena, kun ”halusi pelastaa kaikki”. Viime vuosina hän on toiminut tukena kahdelle pakolaisperheelle ja kuvailee suhdettaan heihin nykyään ystävyuden ja tukiperheen väliin. Maija on kerännyt heille täsmätarpeeseen vaatteita ja tavaraa oman asuinalueensa asukkailta. Välineenä Maija käyttää Facebookin kaupunginosaryhmää, sekä alueen kylätaloa. Hän pitää täsmätarpeita ja avun nopeutta tärkeänä. ”Joskus on semmoinen hetki, että joku soittaa, että “jouduttiin ulos kämpästä, me tarvitaan se asunto nyt”. Niin sitten mä sanon, “OK, ei mitään, pakkaa lapset, pakkaa kamat, mä tuun pakun kanssa niin katsotaan, mihin te menette”. Hän löysi kaupunginosan toisen aktiivin kautta kaksi ukrainalaista naista lapsineen, joille hän ryhtyi keräämään välttämättömyksiä. Hän antoi heille ja heidän tuttavillensa oman asunnon loman ajaksi käyttöön. Hän auttaa mieluummin muutamaa perhettä intensiivisesti kuin monia hiukan. Maija liikuttuu usein kertoessaan tukiperheiden kokemuksista. Maija kertoo aikovansa jatkaa vapaaehtoisena niin kauan kuin tarvetta on, eli ikuisesti. Hän haluaa jatkossakin ottaa muutaman perheen kerrallaan, ja pysyä heidän tukena pysyvästi. Hän kokee työnsä olleen onnistunut, kun tukiperhe ei enää tarvitse Maijaa.

Minna työskentelee yritysmaailmassa. Hän on joskus lahjoittanut rahaa ja vaatteita, mutta ei ole toiminut vapaaehtoisena. Hän näkee sattumalta työpaikkansa henkilöstöosaston uutiskirjeessä erään järjestön ilmoituksen vapaaehtoistoiminnasta. Hän klikkasi ilmoituksen linkistä ja ilmoittautui perehdytykseen. Hän halusi antaa muutaman tunnin aikaa silloin tällöin, ja toivoi, että oma panos ilahduttaisi ukrainalaisia. Hän oli ymmärtänyt, että toiminnassa olisi aina ammattilainen paikalla ja hän avustaisi toiminnassa. Toisesta kerrasta lähtien toiminta pyöri kuitenkin vapaaehtoisvoimin. Minna koki, ettei oma osaaminen riittänyt toiminnan suunnitteluun ja pyörittämiseen. Kokemukset ukrainalaisista oli pelkästään positiivisia. Minna kertoo arvostavansa itseään nyt enemmän ja kertoo mielellään kaikille kokemuksistaan. Toiminta loppui ja nyt Minna odottaa, että toiminta jatkuisi jossain muodossa. Mikäli järjestöstä ei tarjota hänelle samankaltaista tehtävää, hän aikoo jatkaa lahjoittamalla rahaa tai vaatteita.

Kokosin aineistosta neljä erilaista ryhmää vapaaehtoisminnassa aloittamiseen. Osa haastateltavista saattoi kuulua useampaan ryhmään. Ensimmäisellä ryhmällä sopiva elämäntilanne on mahdollistanut vapaaehtoismintaan osallistumisen. Elämäntilanne saattaa olla muuttunut pitkäaikaisesti, kuten lapsen muutto pois kotoa tai eläköityminen. Toisilla taas oli väliaikaisesti enemmän aikaa käytössä valmistumisen tai sesonkiluonteisen työn vuoksi. Toinen ryhmä oli toiminut aktiivisesti aiemminkin vapaaehtoisena muiden kohderyhmien hyväksi. He olivat verkostoituneet, ja heihin oltiin yhteydessä joko järjestöjen taholta tai suoraan ukrainalaisten taholta. Kolmas ryhmä näki sattumalta haastattelun tai ilmoituksen, jonka perusteella olivat yhteydessä vapaaehtoismintaa koordinoivaan tahoon. ”Se tuli nimenomaan siinä hetkessä, että sitä oli jotenkin miettinyt.” Neljäs ryhmä koki, että vapaaehtoismintaan mukaan lähteminen vaati itseltä paljon aktiivisuutta ja oman osaamisen tunnistamista.

Sopiva elämäntilanne	"Mulla ei ole niin suurta roolia äitinä enää"
	"Asunnossa oli yksi huone tyhjillään"
	"Mä suunnittelin, että mä jään eläkkeelle"
	"mulla oli siin pari kuukautta löysempää"
Aiempaa kokemusta vapaaehtoisminnasta	"Alettiin vaan kartoittaa tarpeita"
	"Olen tuonut somessa ilmi, että haluan auttaa"
	"Järjestöstä otettiin yhteyttä"
Lähti sattumalta mukaan	"Tuttu nainen naapurustosta kyseli"
	"Näin netissä ja täytin lomakkeen"
	"Törmäsin Facebookin ryhmässä pyyntöön"
	"Näin töissä henkilöstö-osaston vinkin"
Etsi aktiivisesti sopivaa vapaaehtoisminnan kohdetta	"Ei löytynyt itselle semmoista konkreettista asiaa"
	"Itse piti olla aktiivinen ja selvittää, mitä tehtäviä on ja kuka niitä tarjoaa"
	"Haluaisi saada hirveästi aikaiseksi sillä ajalla minkä siihen laittaa"
	"Googlega etsin vapaaehtoistyön muotoa"

Kuvio 4 Neljä erilaista tilannetta aloittaa vapaaehtoisminnassa

Vapaaehtoisminnan koordinaattoreiden mukaan suurin osa vapaaehtoisista ottaa itse yhteyttä järjestöihin. Seuraavaksi yleisimmät tavat löytää vapaaehtoisia ovat sosiaalisessa mediassa julkaistut pyynnöt, järjestössä aiemmin toimineet sekä infotilaisuudet. Oma haastatteluaineisto tuki tätä muilta osin, paitsi infotilaisuuksia ei maininnut kukaan.

8.3 Vapaaehtoistoiminnan muodon löytyminen

Käsittelen aluksi vapaaehtoisten haastatteluiden tuloksia ja sen jälkeen asiantuntijoiden aineistohaastatteluiden tuloksia. Tätä teemaa en kysynyt kyselyssä. Vapaaehtoistoiminnan muodon löytyminen ei ollut kaikille helppoa, ja aineistosta nousikin kehittämiskohteita vapaaehtoistoimintaa koordinoiville tahoille. Kehittämistarpeista ylivoimaisesti eniten mainituksi nousi toive, että vapaaehtoistoiminnan tehtävistä kerrottaisiin selkeästi ja totuudenmukaisesti. Koettiin, että erilaisia tehtäviä oli hyvin suppeasti tarjolla, ja aina ei ollut selvää, minkälaisia taitoja vapaaehtoiselta vaaditaan. Lähes jokainen haastateltava toi esiin epävarmuuden siitä mihin sitoutuisi, jos lähtisi mukaan vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemistä pohdittiin omien voimavarojen kautta. Ei haluttu pettää kenenkään luottamusta, jos omat voimavarat loppuisivat. Toivottiin, että ilmoituksessa kerrottaisiin selkeästi tuntimäärät ja kuinka paljon osallistumista tehtävä vaatisi. Moni mainitsi sanan täsmätarve. Yksi kiteytti täsmätarpeen näin: ”Vähän kuin joululahjalista, että ei lähdetä sanomaan, että jotain kivaa, vaan että kumisaappaat kokoa 39”. Haluttiin antaa oma panos konkreettisesti eniten apua tarvitseville ja haluttiin rehellinen tieto, minkälainen ukrainalaisten tilanne sillä hetkellä oli. Vapaaehtoistoiminnan järjestäjien taustat ja mahdolliset talousotkut tai hallinnolliset kulut nousivat myös esiin.

Haastateltavilla oli omia konkreettisia ehdotuksia vapaaehtoistoimintaan osallistumisen kynnyksen madaltamiseksi. Ehdotettiin lukujärjestystä, josta löytyisi tehtäviä, vaikka muutamaksi tunniksi samalle päivälle. Tai että olisi ”kori mistä voi ottaa homman, että otan ja teen ja laitan sitten tuonne tehtyjen koriin”. Toivottiin myös, että kaikki vapaaehtoistehtävät löytyisivät samasta paikasta ja että olisi valtakunnallista vapaaehtoistoiminnan neuvontapalvelua. Hyvin toimivia toimintamuotoja pitäisi levittää muille toimijoille ympäri maata.

Kukaan ei haastatteluissa maininnut vapaaehtoistyö.fi –palvelusta. Oletan, että palvelu ei ollut heille tuttu. Kokeilin 26.12.2022 etsiä vapaaehtoistyö.fi –palvelusta Ukrainan sotaan liittyviä vapaaehtoistehtäviä. Palvelu tarjoaa mahdollisuuden koota yhteen erilaisia vapaaehtoistehtäviä ja käyttäjä saa suodattaa tulokset haluamallaan tavalla. Rajasin haun vapaaehtoistoimintaan

Helsingissä ja avun kohteeksi valitsin ukrainalaiset. Sain kolme tulosta, kirjanpitäjä, apua suomen kielen opetukseen, sekä yleisesti hyväntekeväisyyttä tekevä järjestö tarjosi tehtäviä nuorille. Näistä ainoastaan kirjanpitäjän ilmoituksessa mainittiin, että avun kohteena ovat ukrainalaiset. Siihen nähden, kuinka paljon aineistossani tuli esille erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja liittyen juuri Ukrainaan, tulosten suppeus yllätti minut. Pinja Nieminen kertoi, että palvelu järjestää koulutusta ilmoitusten laatimiseen. Koulutuksella pyritään varmistamaan, että ilmoitukset on laadittu niin, että tulosten suodattaminen tuottaa käyttäjälle hänen toiveitaan vastaavaa vapaaehtoistoimintaa. (Nieminen 2023b.)

Anita Novitsky kertoi aineistohaastattelussani, että ihmisillä oli valtavasti auttamishalua keväällä 2022. Vapaaehtoiset halusivat suunnata apunsa nimenomaan ukrainalaisten hyväksi. Novitsky kertoi työskentelevänsä myös venäjän kielellä ja hän sai runsaasti yhteydenottoja myös venäjänkielisiltä avuntarjoajilta. Suomessa toimii venäläisiä ja ukrainalaisia yhteisöjä, jotka toimivat aktiivisesti vapaaehtoistoiminnassa ukrainalaisten hyväksi. Aina venäläis- ja ukrainalaisyhteisöjen vapaaehtoisten ei ole ollut helppoa toimia yhdessä, vaikka tavoitteet ukrainalaisten auttamiseksi olivatkin samat. Esimerkiksi käytetyt sanat saattoivat aiheuttaa väärinymmärryksiä tai erimielisyyttä. Sillä, puhuttiinko rauhan toivomisesta vai Venäjän aggression vastustamisesta oli suuri ero. Novitsky kertoi, että lukuisia vapaaehtoisia oli tarjonnut apuaan Väestöliitolle, mutta sopivia tehtäviä ei ollut tarjolla. Ihmiset kertoivat, että olivat tarjonneet apuaan jo muillekin järjestöille, mutta eivät olleet saaneet vastausta tai sopivia tehtäviä. Erityisesti ikääntyneet eivät olleet löytäneet sopivaa kanavaa vapaaehtoistoimintaan. Novitsky pohti myös, mihin esimerkiksi ikääntynyt rouva olisi pitänyt ohjata, kun rouva halusi kutsua ukrainalaisperheen kotiinsa syömään jouluna. Novitskylta kului paljon työaika kartoittaessa minkälaisia vapaaehtoistehtäviä milläkin järjestöllä oli tarjota. (Novitsky 2022.) Puolet vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreista arvoivat pystyneensä tarjoamaan vapaaehtoisten toiveiden mukaisia tehtäviä.

Vaihtoehtoja vapaaehtoistehtävien	"Mitä vaihtoehtoja hyväntekeväisyysjärjestöillä olisi?"
	"Olisi useammanlaisia tapoja auttaa"
	"Useamman organisaation ilmoitukset jaoteltuna ja että niitä pystyisi sorttamaan"
	"Lukujärjestys, jos mä esimerkiksi tänään haluaisinkin hommiin"
Vaadittava sitoutuneisuus	"Siihen ei ollut pakko sitoutua"
	"Pitää tarjota helppo tapa auttaa, täsmätarpeet"
	"Lupautuisin parhaiten täsmätarpeeseen"
	"Kauanko siihen on varattu aikaa, että jos se on vaikka 2 tunnin keikka"
Selkeä ja totuudenmukainen ilmoitus	"Se pitäisi olla aika pian näkyvässä, mitä taitoja tarvitaan tai kuka voi osallistua"
	"Oleellista kertoa mahdollisimman totuudenmukainen tilanne, että miksi?"
	"Se on tärkeätä, että tietää tekevänsä täsmästi sitä mitä tarvitaan."
	"Selkeästi kuvailtu"

Kuvio 5 Toiveita vapaaehtoistehtävälle

8.4 Vapaaehtoistoiminnan sisältö

Käsittelen aluksi vapaaehtoisten haastatteluiden tuloksia ja lopuksi vertaan niitä koordinaattoreiden kyselytuloksiin. Vapaaehtoiset olivat toimineet pääasiassa Suomeen muuttaneiden ukrainalaisten tukena hyvin erilaisissa tehtävissä. Useimmat olivat lisäksi lahjoittaneet rahaa tai tavaroita, ja kaksi olivat koordinoineet lahjoituksia ja/tai keränneet rahaa. Kaksi oli auttanut muun toiminnan lisäksi myös tulkkaustehtävissä. Mukana oli yksi kotimajoitusta tarjonnut vapaaehtoinen.

Vapaaehtoistoiminnan kuvailtiin antaneen ”pelkästään hyviä kokemuksia”. Vaikka yhteistä kieltä ei useinkaan ollut, vuorovaikutus toimi kohtuullisen hyvin. Oma panosta kuvailtiin ylpeyden aiheeksi sekä arvokkaaksi kokemukseksi. Moni kyynelehti haastattelussa liikutuksesta kuvaillessaan kohtaamisiaan ukrainalaisten kanssa. Vapaaehtoistoiminnassa oli halattu, itketty ja naurettu yhdessä ukrainalaisten ja muiden vapaaehtoisten kanssa. Ihmiset, heidän kohtaamisensa, yhteisöllisyys ja osallisuus kulkevat punaisena lankana koko aineistossa. Vapaaehtoiset tunnistivat hyvin oman roolinsa ukrainalaisten hyvinvoinnissa.

Haastatteluaineistoissa tuotiin vahvasti esiin ukrainalaisten kanssa ystäväystyminen, sekä halu toimia heille turvallisena aikuisena. Haluttiin, että jokaisella olisi joku, jolle voi lähettää kuvan lapsen kevätjuhlista tai kauniista kukista. Terminä puhuttiin turvaverkosta.

Moni kertoi haluavansa hyödyntää omia vahvuuksiaan ja ammattitaitoaan vapaaehtoisena. Parhaimmillaan haastateltavat kokivat, että oma osaaminen ja vapaaehtoistoiminnan muoto sopivat täydellisesti yhteen.

Vapaaehtoisten haastatteluista korostui tarve parantaa toiminnan suunnitelmallisuutta ja turvallisuutta. Toivottiin suunnitelmallisempaa toimintaa. Toiveena oli, että toiminnassa olisi ollut runko, jota vapaaehtoiset olisivat toteuttaneet. Tuotiin esiin oman osaamisen puutteet toiminnan suunnitteluun. Eräs alalla työskentelevä oli taas varovasti tarjonnut työntekijälle omia ideoitaan, mutta ne tyrmättiin. ”En halua tyrkyttää omia ajatuksiani.” Yhteiset somekanavat tarjosivat kuitenkin alustan vapaaehtoisten yhteiselle suunnittelulle. Yksi vapaaehtoinen pettyi, kun paikalla ei ollutkaan luvattua työntekijää, vaan toimintaa pyöritettiin vapaaehtoisten voimin.

Järjestöt saivat kritiikkiä yhteistyön puutteesta. Kaksi pienemmässä yhdistyksessä toiminutta kertoi, ettei järjestöiltä saanut mitään apua. Yksi mainitsi pienempien toimijoiden keskinäisen kilpailun haitanneen toimintaa. Eräs haastateltava kertoi pienemmällä toimijalla kuluneen paljon aikaa asioiden selvittelyyn. Hän arvioi, että suuremmilla järjestöillä olisi ollut heille valmiit vastaukset, jos vain yhteistyö olisi toiminut. Osa järjestöistä ei toivottanut venäjänkielisiä vapaaehtoisia tervetulleiksi. Kuitenkin ukrainalaiset avun saajat suhtautuivat venäjänkielisiin vapaaehtoisiiin lämmöllä. Yhteistyötä eri toimijoiden välillä toivottiin. ”Kannattaa tehdä mahdollisimman isolla verkostolla.” Pinja Nieminen kertoi, että Valikkoryhmät toimivat nimenomaan pienten yhdistysten ja toimijoiden tukena (Nieminen 2023b). Haastatteluissa esiin tulleet puutteet ehkä kertovat, etteivät nämä yhdistykset tai toimijat ole löytäneet Valikkoryhmien toimintaa.

Vapaaehtoisena asiantuntijatehtävissä mukana ollut haastateltava ehdotti asiantuntijoiden auttajapoolia, jossa voisi kertoa omista mahdollisuuksista auttaa, ja jossa järjestöt voisivat hakea asiantuntija-apua. Tärkeää tässä olisi, että vapaaehtoinen asiantuntija tietäisi antamastaan ajasta olevan suurta konkreettista hyötyä. Esimerkiksi järjestöt tai muut tahot jakaisivat saadun tiedon eteenpäin muille toimijoille, jotta annettu tieto ei jäisi vain yhden toimijan käyttöön.

Yksin toimivat vapaaehtoiset toivoivat yhteistyötä suurten järjestöjen kanssa. Yksi haastateltava kertoi pystyvänsä auttamaan huomattavasti suurempaa joukkoa, jos hänellä olisi pakettiauto ja varastorakennus käytössään. Toinen toivoi, että ”vanhentuneiden perunamuussipakkausten lähettämisen sijaan” suurempien järjestöjen edustajat jalkautuisivat pienempiin yhdistyksiin neuvomaan aktiiveja. Pienissä yhdistyksissä saattaa toimia haastateltavan mukaan useita satoja vapaaehtoisia. Hän arvioi, että yksi järjestöammattilainen voisi neuvoa kymmentä aktiivista vapaaehtoista, jotka puolestaan voisivat ohjata yhteensä tuhatta vapaaehtoista. Näin pienellä panostuksella suuri järjestö voisi auttaa suuren vapaaehtoisjoukon toimintaa.

Yksin toimivat vapaaehtoiset nostivat esiin huolen siitä, että heidän toimintansa ”on näkymätöntä”. Näkymättömyys tuo toimintaan taloudellisia haasteita. Yhä enemmän aikaa kuluu rahoituksen etsimiseen varsinaisen auttamistoiminnan sijaan. Riippuen vapaaehtoistoiminnan muodosta, rahoitusta tarvitaan esimerkiksi varastotilojen vuokraamiseen tai ruoka-aineiden hankkimiseen.

Yhteistyö	"Suuremmista järjestöistä pitäisi jalkautua pienempiin yhdistyksiin"
	"Järjestöt voisi auttaa soolo vapareita tarjoamalla varastotiloja"
	"Pitäisi laajentaa hyvin toimivia malleja muualle Suomeen"
	"Vapaaehtoistyön neuvontapalvelu pitäisi olla"
Oman osaamisen hyödyntäminen	"Menen katsomaan, voinko hyödyntää ammattitaitoani"
	"Kuinka ymmärrän toista joka on niin erilainen, se on ihan oman työni ytimessä"
	"Mulla on kielitaitoa"
	"Mulla on aika hyvä asiantuntemus"
Toiminnan mielekkäisyys	"Tuli sellainen olo, että että minulla on merkitystä täällä"
	"Pelkästään hyviä kokemuksia"
	"Se oli myös hirveän arvokas kokemus mun lapsille"
	"Koen yhteisöllisyyden erittäin voimakkaana "
Suunnitelmallisuus ja turvallisuus	"Ihanko mä nyt tästä kaikesta vastaan yksin"
	"Jos oli hyvä selkeä etukäteen mietitty ohjelma, niin se kyllä meni aina paremmin "
	"Vapaaehtoisten kesken suunniteltiin"
	"Vastuasiat kiinnostaisi, kenellä on vastuu"

Kuvio 6 Kokemuksia toiminnasta

Kyselyyn vastanneet vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit tarjosivat paljon vapaaehtoistoimintaa Ukrainan sotaan liittyen. He edustivat samankaltaisia vapaaehtoistoimintaa koordinoivia tahoja, kuin missä vapaaehtoiset olivat toimineet. Tämä vahvisti vaikutelmaani siitä, että haastateltavat edustivat Ukrainan sotaan liittyvässä

vapaaehtoistoiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia. Koordinaattorit kuvailivat tarjotun vapaaehtoistoiminnan muodot, niiden tarpeen ja vapaaehtoisten toiveet samankaltaisiksi, mutta avoimissa kentissä oli mainittu ihmisten halukkuus kohtaamiseen ja ystävyyteen liittyvistä toiminnoista. Ystävyys tai tukihenkilötoiminta ei tullut esiin järjestöjen tarjoamassa toiminnassa, vaikka tarve oli nostettu esiin kysytyimmässä vapaaehtoistoiminnan muodoissa.

8.5 Motivaatio osallistua vapaaehtoistoimintaan

Käsittelen aluksi vapaaehtoisten haastatteluiden tuloksia ja vertaan niitä Pessin aiemmin julkaistuun timanttimaliin. Lopuksi viitataan lyhyesti asiantuntijan aineistohaastatteluun. Teemoittelin motivaatiota koskevat vastaukset Anne Birgitta Pessin timanttimaliin mukaisesti neljään eri kategoriaan: saaminen ja antaminen, jatkuvuus ja uuden etsintä, etäisyys ja läheisyys sekä pohdinta ja toiminta (Yeung 2005, 107-117). Haastateltujen vapaaehtoisten motivaatiotekijät noudattelivat pitkälle Pessin timanttimalia, mutta yhteiskunnalliset ja Suomen historiaan liittyvät tekijät eivät istuneet mihinkään Pessin teemoista. Ryhmittelin ne viidenteen kategoriaan, jonka nimesin yhteiskunnallinen ja historiallinen merkitys.

Saaminen ja antaminen –kategoriassa korostui toimintamuotojen palkitsevuus. Halu tehdä jotain konkreettista ja nähdä tulos heti, mainittiin monessa kommentissa. Ukrainalaisten auttamisen lisäksi moni kertoi pitäneensä tärkeänä ”hukkumispisteessä” olevien vapaaehtoisaktiivien auttamisen. Halu tehdä jotain voivottelun sijaan oli tärkeää. Merkityksellisyys ja toivon antaminen toiselle nousi myös vahvasti aineistosta. Tämä kategoria piti sisällään lähes puolet (55/121) kaikesta aineistosta.

Jatkuvuus ja uuden etsintä piti sisällään oman kotikasvatuksen ”ketään ei ole koskaan jätetty vaan on aina huolehdittu.” Lisäksi oma oppiminen vapaaehtoistoiminnassa sisältyy tähän. Kategoria oli kaikista pienin (10/121).

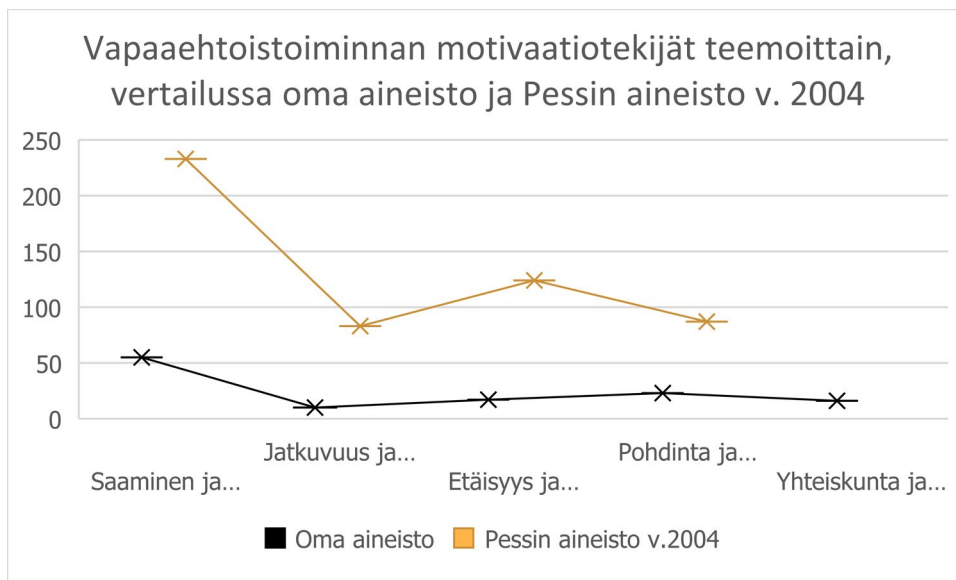
Etäisyys ja läheisyys toi vahvasti esiin yhteisöllisyyden ukrainalaisten, mutta ennen kaikkea muiden vapaaehtoisten kanssa. ”Yhteisöllisyys on varmaan tässä mun tarinassa välttämättömyys, sillä se on keskeisin elementti koko asiassa”. Ihmisten kohtaaminen oli erittäin merkityksellistä. Seitsemäsosa kommentteista kuului tähän ryhmään (17/121).

Pohdinta ja toiminta oli toiseksi suurin kokonaisuus (23/121). Haluttiin näyttää lapselle mallia ja kaksi vapaaehtoista oli onnellinen saatuaan ottaa lapsensa mukaan toimintaan. Koettiin vahvaa velvollisuutta auttaa muita. ”Mun mielestä se kuuluu jokaisen ihmisen tehtäviin auttaa

toista niin kun siihen on mahdollisuus”. Inhimillisuus ja inhimilliset teot nousivat monessa kommentissa esiin. Osalla oli taustalla myös syyllisyyden tunnetta.

Yhteiskunta ja historia –osion koostin, kun monessa kommentissa kerrottiin omasta perhetaustasta Karjalassa tai koettiin ukrainalaiset veljeskansaksi. Tämä kategoria oli lähes yhtä suuri kuin etäisyys ja pohdinta (16/121). Myös yhteinen tunne siitä, että olemme kaikki sodan uhreja, nousi esille. Yhteiskunnalliset puutteet, kuten turvallisen aikuisen puute, turvaverkkojen puute ja systeemin reiät, ”mihin ihmiset putoaa”, mainittiin myös useasti. En löytänyt näille sopivaa kategoriaa, joten kokosin ne yhteen. Monet kertoivat, etteivät ainakaan haluaisi uskoa, että ukrainalaisuus olisi ollut syy vapaaehtoistoimintaa lähtemiselle. Mutta tämä teema mietitytti monia. Itse aistin että moni poti ehkä jopa syyllisyyttä, kun lähti mukaan vasta nyt, kun ukrainalaiset tarvitsivat apua.

Seuraavissa kuvioissa vertailen Pessin timanttimalin ja oman aineistoni teemojen esiintyvyyttä keskenään.

Kuvio 7 Aineistoni motivaatioteemojen esiintyvyys noudatteli timanttimalia, mutta uudeksi ryhmäksi nousi yhteiskunnalliset ja historialliset tekijät (Yeung 2005, 107-117).

Anita Novitsky kertoi haastattelussa huomanneensa, että Suomen historia ja Karjalan evakot isovanhempina on tuonut aivan uusia ihmisiä vapaaehtoisia mukaan toimintaan (Novitsky 2022).

8.6 Työn tukeminen

Käsittelen aluksi vapaaehtoisten haastatteluiden ja sen jälkeen asiantuntijoiden aineistohaastatteluiden tuloksia. Lopuksi kerron koordinaattoreiden kyselyn tuloksista tukeen liittyen. Tuen tarve koettiin suureksi. Tarpeiksi nousi työnohjaus, vertaistuki, viestintä ja kiittäminen. Ne, joilla oli mahdollisuus osallistua työnohjaukseen, pitivät sitä erittäin tärkeänä. Tuotiin jopa esiin, että työnohjauksessa käymisen pitäisi olla vapaaehtoisen velvollisuus. Aiheena nostettiin myötätuntouupumuksen käsittely työnohjauksessa. Työnohjaus koettiin myös vertaistuen muodoksi. Ne haastateltavat, joille ei ollut tarjolla työnohjausta, eivät maininneet sen tarpeesta.

Vertaistukea kiiteltiin ja sitä toivottiin lisää. Vertaistuesta haluttiin apua jaksamiseen, vinkkejä toimintaan tai tsemppaamista. Haluttiin heittää vapaaehtoisen rooli pois ja olla ihmisiä toisten kanssa. Vertaisten kanssa ei tarvitse olla vastuullinen aikuinen vaan saa tuulettaa tunteitaan tai vaikka itkeä yhdessä ahdistusta. Yksin toimineille ja kotimajoitusta tarjoaville ei ollut aina löytynyt vertaistukea. Sitä kyllä toivottiin paljon. Osa sai vertaistukea omilta verkostoiltaan. Eräs haastateltava sanoi, ”Vertaistuki on ehkä semmoinen, mikä yksin tekemisessä puuttuu”. Myös ukrainalaiset olivat aktiivisia vapaaehtoistoiminnassa, ja heidän vertaisuuttaan toivottiin myös. Järjestöjen kautta toimivat kokivat sieltä saadun tuen riittäväksi. Joku oli saanut mentorin ja useampi vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin, jolle sai aina soittaa. Joku vertasi vapaaehtoistoiminnan koordinaattoria ”yhdeksi meistä”. Kaikki eivät hahmottaneet, ketkä toiminnassa mukana olleet olivat vapaaehtoisia ja ketkä työntekijöitä. Jokainen oli valmis myös antamaan vertaistukea muille vapaaehtoisille. Ystävällinen vastaanotto toi iloa. Yksi kiitti, että järjestön työntekijä oli soittanut ja kysynyt jaksamisesta ja vapaaehtoisen omaa mielipidettä toiminnasta.

Uupumisesta puhuttiin mielellään neuvoen ja varoittaen muita mahdollisesta uupumisesta, mutta omaa uupumista ei mainittu. Oltiin huolissaan muiden vapaaehtoisten jaksamisesta. Tunnistettiin erityisesti muiden, toiminnassa hyvin aktiivisesti mukana olevien uupuminen. Oman uupumisen mahdollisuutta oli pohdittu ja sen vuoksi oli myös rajattu vapaaehtoistoimintaan osallistumista. Mainitsin aiemmin Pekka Saurin viittaukset vapaaehtoisten uupumiseen. Hänen mukaansa omien voimavarojen tai panoksen ylimitoittaminen tai motivaation hiipuminen voi johtaa uupumiseen (ks. Sauri 2017). Haastateltavien kokemukset liittyivät juuri oman panoksen ylimitoitukseen, ei motivaation hiipumiseen. Työtä kasautui joskus samoille vapaaehtoisille kohtuuttoman paljon.

Haastatellut kertoivat saaneensa tietoa vapaaehtoistoiminnan tueksi lähinnä WhatsApp- ja Facebook-ryhmistä. Myös järjestöjen ja viranomaisten nettisivut mainittiin. Sähköpostiviestintää ei maininnut kukaan. Yksi mainitsi myös omat kansainvälisten vapaaehtoistojien verkostot. Tietoa olisi toivottu lisää ukrainalaisten kielikursseista, vapaaehtoistoiminnan merkityksistä, avustuskeskuksista ja juridiikasta (Esim. rahalahjoituksen verottamisesta ja kotimajoituksen vaatimat ilmoitukset isännöitsijälle). Ukrainan- tai venäjänkielistä materiaalia kaivattiin myös.

Mielenkiintoista oli, että vapaaehtoistojien kiittämisellä konkreettisella illallisella tms. ei tuntunut olevan suurta merkitystä vapaaehtoisille. Muutama mainitsi, että tällaista oli järjestetty, mutta vain yksi oli osallistunut sellaiseen. Onkohan kyse sattumasta, vai eivätkö vapaaehtoiset kaipaakaan etuja tai materialistista kiittämistä? Enemmän kaivattiin mahdollisuuksia rentoon yhdessäoloon muiden vapaaehtoisten kanssa. Pinja Nieminen kertoi, ettei tällaiset kiitosilaisuudet ole kovin yleisiä vapaaehtoistoinnassa (Nieminen 2023b).

Työnohjaus	"Tällä hetkellä tueksi riittää meidän työnohjausverkosto"
	"Meillä on työnohjausverkosto, että todella hyvin hoidettu"
	"Mähän saan työnohjausverkostossa vertaistukea"
	"Työnohjausta ei ollut ihan alussa"
Vertaistuki	"Vertaistapaamisessa ei ole mitään filteriä, saa purettua itseään"
	"Tsemppiä työkavereilta, että kuulostaa ihanalta"
	"Vertaisapuna tarvitsisin niksejä työhön "
	"Vertaistuki olis tervetullutta"
Viestintä	"WhatsApp –ryhmästä sai hirveästi hyviä vinkkejä."
	"Viranomaistietoa ei ollut ukrainaksi tai venäjäksi"
	"En ollut missään sähköpostilistoilla"
	"Sain tietoa lähinnä Facebook ryhmistä"
Kiittäminen	"En päässyt kiitostilaisuuteen. Siellä olisi ehtinyt keskustella muiden kanssa"
	"Viime syksynä saatiin olla hetken aikaa yhtä aikaa samassa paikassa"
	"Kun toiminta päättyi, käytiin järjestön kustantamana syömässä yhdessä"

Kuvio 8 Vapaaehtoisten tuen muodot

Vapaaehtoistoiminta koettiin paikoin henkisesti hyvin raskaasti. Haastateltavat kyönehtivät kertoessaan kohtaamisista. He toivat esiin sodan järjettömyyden ja kokivat ukrainalaisten kohtalot hyvin raskaina.

Raskaat kokemukset	"Siellä oli hirveän lohduton näky"
	"Tajusi sen että että sieltä tulee ihmisiä. Niillä on kalleimpansa kainalossa siis lapset ja joku nyytti tai laukku kun äkkiä lähdetään."
	"Tuli paha mieli, kun miettii, että tämä lähdän nyt tästä kotiin ja niillä ei ole sitä omaa kotia."
	"Yritin, että mä en miettisi liikaa sitä heidän tilannetta, että mä itse jaksan"

Kuvio 9 Vapaaehtoisena kohtaa myös raskaita asioita

Anita Novistky kertoi ukrainalaisten vapaaehtoisten uupumisvaarasta valtavan taakan alla (ks. Novitsky 2022).

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit arvioivat, että vapaaehtoisilla oli hyvin mahdollisuuksia tavata muita vapaaehtoisia. He kertoivat kysyneensä vapaaehtoisten tyytyväisyyttä usein.

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit kokivat, että he tarjoavat kohtuullisen paljon tietoa vapaaehtoisten toiminnan tueksi, mutta eivät kokeneet sitä riittäväksi. Viestintäkanavina kaikilla oli sähköposti, puhelin ja suullinen viestintä. Suurimmalla osalla Facebook-sivut toimivat myös viestintäkanavana. Puolet mainitsivat internet-sivut ja infotilaisuudet. Myös WhatsApp mainittiin.

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit kertoivat järjestäneensä vapaaehtoisille paljon virkistystoimintaa.

8.7 Vapaaehtoistoimintaan perehdyttäminen

Käsittelen aihetta ensin vapaaehtoisten, sitten koordinaattoreiden tulosten näkökulmasta. Perehdytystä saaneet toimivat jonkin järjestön tai järjestäjätahon kautta. Perehdytys koettiin pääosin hyväksi ja riittäväksi. Kaikki järjestöjen kautta toimineista eivät kertoneet saaneensa perehdytystä. Yksin vapaaehtoisena toimineet eivät kokeneet tarvetta perehdytykselle.

Perehdytys	"Todellakin se oli ihan hyvä koulutus"
	"Perehdytys on Ihan asiallinen ja hyvä"
	"Kävin sen vähän pätkissä verkkokurssin"
	"En mä osannut kaivata perehdytystä miltään järjestöltä"

Kuvio 10 Perehdytys

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit kokivat perehdytyksen pääosin erittäin tarpeelliseksi ja kertoivat olevansa tyytyväisiä vapaaehtoisille tarjottuun perehdytykseen.

8.8 Työnjako ja sopimukset

Käsittelen aluksi vapaaehtoisten haastatteluiden tuloksia ja lopuksi vertaan niitä koordinaattoreiden kyselytuloksiin. Aineistosta nousi järjestömaailman monimutkaiset toimintatavat, erityisesti mainittiin työnjako ja vastuuasiat. Epätietoisuutta oli herättänyt vapaaehtoisen oikeudet esimerkiksi työnohjaukseen. Oma rooli vapaaehtoisena oli epäselvää ja toivottiin selkeyttä, mihin kohtaan järjestön toimintaa itse sijoittuu. Toivottiin esimerkiksi palvelukarttaa, jossa oma rooli selkiytyisi ja sen avulla osaisi ohjata avuntarvitsijan eteenpäin oikeaan paikkaan.

Vastuukysymykset puhututtivat. Ei ollut tiedossa poistumissuunnitelmaa, tai tilat koettiin jopa vaarallisiksi. Pohdittiin, minkälainen vastuu vapaaehtoisella on, sekä kenelle voisi puhua turvallisuusasioista. Psykososiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta toiveet suunnitelmallisuudesta ja vastuunjaosta liittyvät hallinnan tunteeseen. Jokaiselle on tärkeää kokea hallitsevansa annetut tehtävät. Epämääräiset tavoitteet ja jatkuva valppaana oleminen lisäävät työn kuormittavuutta (Työturvallisuuskeskus 2021).

Kukaan ei muistanut allekirjoittaneensa kirjallista sopimusta vapaaehtoistoiminnan sisällöstä, ainakaan alussa. Yksi muistaa allekirjoittaneensa sopimuksen myöhemmin. Muutamat muistelivat allekirjoittaneensa vaitioloa koskevan sopimuksen.

Sopimukset	"En ole tehnyt kirjallista sopimusta vapaaehtoistyön sisällöstä"
	"Kyllä mä jotain allekirjoitin"
	"En mä muista tehneeni mitään sopimusta"
	"En ole tehnyt sopimusta, kun en toimi järjestöjen kautta"
Vastuun jakaminen	"Et se ois kiva puhua, kuka tilan turvallisuudesta vastaa"
	"Olisi hyvä tietää, minkälaiset raamit vapaaehtoistyöllä on"
	"Vastuuasiat kiinnostaisi, kenellä on vastuu"

Kuvio 11 Vapaaehtoisten kokemuksia sopimuksista ja vastuunjaosta

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreista kolmasosa kertoi, että organisaatiossa tehdään kirjallinen sopimus vapaaehtoisen kanssa. Saattaa olla, että vapaaehtoisten mainitsemat

vaitiolosopimukset olivat itse asiassa näitä kirjallisia sopimuksia, joihin koordinaattorit viittasivat. Aiemmin mainitsinkin, että vapaaehtoistoiminnan sopimukset ovat yleensä koordinaattoreiden vastuulla. (Ks. Häyrinen 2015, 41-45.)

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit arvioivat olleensa keskinkertaisesti valmistautuneita äkillisesti alkaneeseen vapaaehtoistoiminnan tarpeeseen keväällä 2022. Puolet olivat törmänneet ongelmiin tehtävien rajanvedossa työntekijöiden ja vapaaehtoisten välillä. Kolmasosa ei osannut vastata kysymykseen.

8.9 Lopettaminen vapaaehtoistoiminnassa ja tulevaisuus

Alkuun käyn läpi vapaaehtoisten tulokset ja lopussa asiantuntijoiden, sekä koordinaattoreiden näkemykset. Haastateltujen tulevaisuudensuunnitelmat vapaaehtoistoiminnan osalta jakautuivat neljään ryhmään. Yksi tapa on jatkaa nykyisten autettavien kanssa esimerkiksi heidän tukihenkilönään tai muuten jatkaa nykyisessä toiminnassa. Toinen on pohtia uudenlaista roolia vapaaehtoistojana, kolmas jatkamalla pääosin lahjoittamalla ja viimeinen on epävarma tai asettaa ehtoja vapaaehtoistoiminnan jatkamiselle. Kolme haastatelluista olisi halunnut jatkaa aiemmassa vapaaehtoistoiminnassa, mutta tehtävä on lopetettu, eikä järjestö ole tarjonnut tilalle toista tehtävää.

Osa yksin toimivista koki, että voisi tulevaisuudessa toimia myös järjestössä, mutta yleisesti tiukkoja sääntöjä ja byrokratiaa pidettiin epämiellyttävinä. Osa oli tullut jo niin tutuksi ukrainalaisten verkostoissa, ettei tarvinnut enää järjestöä uusien autettavien löytämiseksi. Yhteistyötä suurempien järjestöjen kanssa kuitenkin toivottiin.

Jatkaa nykyisessä tehtävässä	"Auttaminen on muuttunut ystävyydeksi"
	"Henkistä tukea nykyisille"
	"Järjestän täsmäkeräyksiä"
	"Jatkan samalla tavalla"
	"haluaisin käyttää aikaa enemmän, mutta vuorokaudessa on tietty määrä tunteja"
Pohtii uudenlaisia tehtäviä	"Aion järjestää ukrainalaiselle työpaikan"
	"Luennoimalla"
	"asiantuntijaroolissa"
	"projektiluontoisesti"
	"kun näet jossain vaikeuden niin alat tekemään sille jotain"
Jatkaa lahjoittamalla	"Rahalahjoituksia"
	"Lahjoittamalla itselle tarpeetonta"
	"Ostan kaupasta lahjoituksia"
Asettaa ehtoja jatkamiselle	"En valitettavasti tee enää, kun en oikein ole keksinyt mitä se olisi"
	"Mun täytyy onko oman jaksamisen takia olla aika tarkkana"
	"Et pysty itse päättämään"
	"Johonkin konkreettiseen juttuun voisin osallistua"
	"Jos olisi lähellä kotia"

Kuvio 12 Haastateltujen suunnitelmat vapaaehtoistoiminnastaan tulevaisuudessa

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit ennustivat Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan tarpeen kasvavan hiukan vuonna 2023. Myös Väestöliiton Anita Novitsky sekä Kansalaisareenan Pinja Nieminen arvoivat tuen tarpeen kasvavan tulevaisuudessa (Novitsky 2022 & Nieminen 2022b). Osa vapaaehtoisista sekä vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreista nosti esiin termit valikoiva empatia tai valikoiva auttaminen.

9 KEHITTÄMISEHDOTUKSET JÄRJESTÖILLE

Jaottelin kehittämis ehdotukset neljään aineistosta nousseeseen teemaan; Helppous, tuki, yhteistyö ja toiminnan suunnitelmallisuus. Yhteistyön ja toiminnan suunnitelmallisuuden kehittämis ehdotukset linkittyvät vahvasti toisiinsa ja käsittelen niitä limittäin. Näiden ehdotusten avulla uskon, että vapaaehtoistoimintaa organisoivat järjestöt ja tahot löytävät vapaaehtoisia kasvavaan tarpeeseen nykyistä enemmän.

9.1 Toimintamuodon löytymisen helpottaminen

Vapaaehtoistoimintamuodon pitäisi löytyä helposti. Vapaaehtoistyö.fi –palvelu on mielestäni hyvä alusta erilaisten vapaaehtoistoiminnan muotojen kokoamiseen. Sieltä kiinnostuneet voisivat helposti valita itselleen sopivan toimintamuodon ja toiminnan järjestäjän. Palvelua pitäisi kuitenkin kehittää melko paljon. Siellä pitäisi julkaista vähintään kaikkien suurempien toimijoiden vapaaehtoistehtävät selkeästi kuvailtuina ja niin, että tietojen suodatus onnistuisi vaivattomasti. Ilmoitusten tulisi olla täsmällisiä ja rehellisiä. Siinä pitäisi ilmetä tarkat tiedot tehtävän kestosta, sisällöstä ja sitoutumisvaatimuksista. Motivaatiotekijöissä esiin nousi ukrainalaisuus, jonka vuoksi suosittelen, että Ukrainan sotaan liittyvissä vapaaehtoisilmoituksissa mainitaan Ukraina. Aiemmin mainitsin suomalaisten suopean suhtautumisen ukrainalaisiin pakolaisiin (ks. Barton Hronesová 2022). Toisaalta pelättiin valikoivaa auttamista, joten jää jokaisen toimijan oman pohdinnan varaan, kuinka tarkasti ilmoituksessa kerrotaan avun kohteista. Vapaaehtoistehtävien ilmoitusten keskittäminen vapaaehtoistyö.fi –palveluun olisi kuitenkin haastavaa ukrainalaisille vapaaehtoisille kielihaasteiden vuoksi.

Ukrainalaisten tilapäistä suojelua saaneiden potentiaali vapaaehtoisena pitäisi saada hyödynnettyä. Pinja Nieminen ja Anita Novitsky nosti teeman esiin aineistohaastatteluissa. (Ks. Novitsky 2022 ja Nieminen 2022b.) Mielekäs tekeminen lisäisi myös ukrainalaisten hyvinvointia. On kuitenkin tärkeää huomioida heille riittävä henkinen tuki ja huolehtia, ettei kukaan uuvu liian suuren panoksen vuoksi. Suurten järjestöjen ja ukrainalaistoimijoiden välisellä yhteistyöllä pitäisi etsiä keinot tarjota ukrainalaisille mahdollisuuksia erilaisiin vapaaehtoistehtäviin ja mahdollistaa heille työnohjaus ja vertaistuki.

Ehdotettu asiantuntijapooli olisi mielestäni myös varteenotettava vaihtoehto. On surullista, etteivät yrittäjät tai muut ammattilaiset löydä mieluisia auttamisvaihtoehtoja. Kansalaisareena

voisi ehkä kontaktoida suomalaisia yrittäjiä, asiantuntijoita tai vaikka yliopistoja vapaaehtoisten asiantuntijoiden löytämiseksi. Yksi tarve vapaaehtoisen asiantuntijan ammattitaidolle on mielestäni luento tai koulutus järjestöille ilmoituksen muotoilusta vapaaehtoistyö.fi –palveluun. Ilmoituksen laatimisesta voisi myös tehdä yksityiskohtaiset ohjeet, jotta jokainen ilmoittaja loisi ilmoitukset niin, että käyttäjän on helppo suodattaa tulokset. Kun palvelu saataisiin aidosti toimivaksi ja ilmoitukset julkaistua, pitäisi palvelua markkinoida paljon. Lehdet ja uutistoimitukset ovat julkaisseet vapaaehtoistoiminnasta poikkeuksellisen paljon vuonna 2022, ja nyt voisi olla hyvä hetki tarjota haastatteluita vapaaehtoistyö.fi-palvelun laajentamisesta. Kaikkien vapaaehtoistoimintaa organisoivien järjestöjen nettisivuilta ja Facebookista pitäisi olla linkki sivustolle. Jokaisen vapaaehtoisten kyselyihin vastaavan työntekijän pitäisi osata ohjata kyselijä nettisivuille tai etsiä itse kysyjälle sopiva kohde palvelusta. Järjestöjen tulisi pohtia, voisivatko he tarjota myös ikääntyneille sopivia vapaaehtoistehtäviä, jotta heidän potentiaalinsa saataisiin hyödynnettyä. Ikääntyneiden osallistamisella on myös yhteiskunnallisesti merkitystä hyvinvoinnin lisääntymisen myötä. (ks. Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari, Keto-Tokoi 2017 s. 3 sekä Nivala, E. & Rynnänen, S. 2013, 26).

9.2 Vapaaehtoisen saaman tuen vahvistaminen

Pitäisin tärkeänä järjestää työnohjausta ainakin sellaiseen vapaaehtoistoimintaan, jossa kohdataan suoraan avun tarpeessa olevia ukrainaisia. Työnohjausta ja mahdollisuutta vertaistukeen pitäisi olla tarjolla myös yksin toimiville, kotimajoittajille sekä ukrainalaisille vapaaehtoisille. Ehdottaisin että heitä kutsuttaisiin järjestöjen vertaistapaamisiin. Mikäli vertaistapaamiset järjestetään järjestön omissa tiloissa, vaikka nyttikesti-teemalla, eivät kustannukset lisääntyisi. Vertaistuen määrän kasvaminen ei ole kenellekään hyvinvointia heikentävää, vaan päinvastoin. Parhaimmillaan jotkut yksin vapaaehtoisena toimivat saattaisivat liittyä mukaan järjestön toimintaan, kuten Nieminen aineistohaastattelussani toivoi (Ks. Nieminen 2022b). Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit kertoivat panostaneensa vapaaehtoisten kiittämiseen erilaisilla tavoilla. Haastatteluiden perusteella vapaaehtoiset kaipaivat kuitenkin enemmän yhdessäoloa ja mahdollisuuksia vertaistukeen, kuin maksullisia kiitosillallisia tms. Nieminen kuitenkin mainitsi, että kiitostilaisuudet eivät ole vapaaehtoistoiminnassa tyypillinen tapa. Näitä järjestävien järjestöjen kannattaisikin pohtia, olisiko parempi järjestää useammin pienimuotoisia mahdollisuuksia tavata muita vapaaehtoisia vertaistuen merkeissä, kuin järjestää harvoin mahdollisesti kalliita kiitos-tilaisuuksia.

WhatsApp ja Facebook olivat tärkeitä viestintäkanavia toiminnassa mukana olleille. Kaikki vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit kertoivat käyttävänsä tiedotusvälineenä sähköpostia. Kukaan vapaaehtoinen ei kuitenkaan maininnut sähköpostia tiedonlähteenä. Järjestöjen ja vapaaehtoistoimintaa järjestävien tahojen kannattaisi tutkia vapaaehtoisten mieluisimpia tiedotuskanavia.

9.3 Suunnitelmallisempaa toimintaa ja vahvempaa yhteistyötä

Vapaaehtoistoiminnan sopimuksien sisältö kannattaisi suunnitella yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Niissä pitäisi erotella, kuka on vastuussa mistäkin. Mitkä ovat vapaaehtoisen vastuut ja oikeudet, sekä kuka vastaa turvallisuudesta. Samanlainen pohja auttaisi toimijoita pohtimaan näitä asioita etukäteen, jo toiminnan suunnitteluvaiheessa.

Vaikka Valikkoryhmät toimivat pienten yhdistyksien ja toimijoiden tukena, yhteistyötä pienten ja suurten toimijoiden välillä toivottiin lisää. Ehkä joitain merkittäviä pienempiä toimijoita on jäänyt Valikkoryhmien toiminnan ulkopuolelle. Kannattaisikin keskittyä pienempien toimijoiden ohjaamiseen Valikkoryhmiin. Näin pienemmät toimijat pystyisivät keskittymään varsinaiseen auttamistehtävään tietojen selvittämisen sijaan.

Toiminnan suunnitelmallisuuteen kannattaisi kiinnittää huomiota. Toiminnan suunnittelu kannattaisi tehdä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Kansalaisareenan Valikkoryhmät voisi olla sopiva kanava tämänkaltaiselle yhteistyölle. Alueellisissa valikkoryhmissä esiin nousseita tarpeita pitäisi käsitellä muiden alueiden valikkoryhmissä ja kartoittaa osaamista niissä. Kun joltain löytyy osaamista, se pitäisi jakaa kaikille muille. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit voisivat kysyä toimintaan tulevilta vapaaehtoisilta heidän osaamisestaan kyseiseltä alalta. Hyvällä yhteistyöllä olisi mahdollista suunnitella vapaaehtoistoimintaa niin, että siihen on helppoa osallistua ja jokainen vapaaehtoinen pystyy hyödyntämään omaa osaamistaan tarvittaessa.

Kuvio 13 Kehittämissuhteita vapaaehtoistoimintaa organisoiville järjestöille ja tahoille

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteisöllisyys, osallisuus ja auttamisen halu nousivat aineistosta vahvimpana esille. Pääosin vapaaehtoistoiminnan järjestäminen ja toimintaan osallistuminen kuvailtiin hyvin positiiviseksi kokemukseksi. Iloa, halauksia ja kyyneleitä tuotiin esiin monessa haastattelussa. Aineistossani tuodaan esiin lähes ainoastaan toimintaan osallistuneiden ääni, joten tulokset eivät kuvaa niitä, jotka eivät ole löytäneet sopivaa vapaaehtoistoiminnan muotoa. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden kyselyn tulokset vahvistivat pääosin vapaaehtoisten kokemuksia, joka lisää tulosten luotettavuutta.

Koska opinnäytetyön tilaajan tarve nousi järjestöjen arjen haasteista, tuotin tavoitteen mukaisesti kehittämissuhteita siitä, miten Ukrainan sotaan liittyvää vapaaehtoistoimintaa kannattaisi organisoida nykyistä paremmin. Kehittämissuhteiden lähtökohtana oli, että yhä useampi vapaaehtoinen haluaisi osallistua toimintaan ja että toiminta olisi entistä houkuttelevampaa ja helposti sisäistettävää. Vapaaehtoiset kaipasivat vapaaehtoistoimintaan lisää helppoutta, tukea, yhteistyötä, ja hallintaa.

Kuvio 14 Vapaaehtoisten toiveet toiminnan kehittämiseksi

Vapaaehtoistoimintaa järjestävillä tahoilla ja järjestöillä on usein vahvaa osaamista toiminnan organisoimiseksi. Ukrainan sodan aiheuttama humanitaarinen kriisi loi nopeasti tarvetta hyvin

erityyppisille vapaaehtoistoimintamuodoille. Aktiivisesti mukaan lähti myös tahoja ja yksittäisiä toimijoita, joilla ei ollut pitkää kokemusta auttamistoiminnan järjestämisestä.

Suurin puute liittyi mielestäni hieman yllättäen vapaaehtoistoimintamuodon löytymiseen. Suurimmat kehittämisehdotukseni liittyivätkin tähän teemaan. Tarjonta koettiin vaikeaksi löytää ja toiminnan muodot hyvin suppeiksi. Vapaaehtoistoimintaa kuvaavat pyynnöt tai mainokset eivät avanneet lukijalle riittävästi toiminnan tavoitteita tai mukaan hakeutuvilta vapaaehtoiselta vaadittavia taitoja. Tärkeimmäksi puutteeksi nousi kuvailun liiallinen yleistäminen. Moni oli hakeutunut vapaaehtoistoimintaan sattumalta, kuultuaan tarpeesta jostain. Heidän kaltaisiaan varten olisi erittäin tärkeää, että jokainen halukas löytäisi erilaisia vaihtoehtoja vapaaehtoistoiminnan muodoksi helposti ja nopeasti. Uutislähetysten haastattelun nähneen ihmisen pitäisi pikaisen Googlaamisen jälkeen löytää erilaisia vaihtoehtoja vapaaehtoistoimintaan kohtuullisen matkan päästä kotoa. Erittäin huolestuttavana pidän sitä, että kaksi vapaaehtoista kertoi kertoneensa halukkuudestaan vapaaehtoistoimintaan, mutta kukaan ei ollut koskaan ollut heihin yhteydessä. Mielestäni jokaiselle aikaansa tarjoavalle vapaaehtoiselle pitäisi vähintään vastata, ettei sopivaa tehtävää tällä hetkellä löydy omasta toiminnasta ja ottaa hänen tietonsa ylös myöhempää yhteydenottoa varten. Tosin en tiedä, saako tällaista henkilötietorekisteriä pitää, mutta jonkinlaisen vastauksen jokainen auttamishaluinen ihminen ansaitsee. Väestöliiton Anita Novitsky kertoi saaneensa useita yhteydenottoja vapaaehtoistoimintaan mukaan haluavilta, jotka eivät löytäneet itselleen sopivaa toimintamuotoa. (Novitsky 2022).

Järjestöt tarjoavat aineiston perusteella mahdollisuuksia vertaistukeen, mutta sitä toivottiin vielä enemmän. Sitä varten ei tarvita kalliita illallisia tai muita etuja. Yhdessä vietettävä aika tuntui riittävän. Moni pohti, kuka loppujen lopuksi oli järjestön työntekijä ja kuka vapaaehtoinen, niin tasaveroista toiminta oli. Sen sijaan itsenäisesti toimivien ja kotimajoittajien vertaistuki riippui täysin itse rakennetusta verkostosta. Työnohjaus koettiin oleelliseksi osaksi vapaaehtoistoimintaa, mikäli sitä oli tarjottu. Sen sijaan kukaan muu ei maininnut työnohjausta. Se saattaa olla vieras termi tai sitten ei ajateltu, että vapaaehtoisilla olisi mahdollisuutta työnohjaukseen. Väläyteltiin myös mahdollisuutta tarjota itse työnohjausta vapaaehtoisena vähävaraisille järjestöille. Vapaaehtoisia ammattilaisia kannattaisikin hyödyntää monipuolisesti myös vapaaehtoisten tueksi. Ukrainalaisten vapaaehtoisten tuen saaminen jäi minulle arvoitukseksi. En saanut haastateltavaksi yhtään ukrainalaista vapaaehtoista, mutta moni mainitsi heidän uupuvan valtavan henkisen ja fyysisen taakan alle.

Myös erittäin aktiivisten, pienten ryhmittymien vapaaehtoisten jaksaminen huolestuttaa minua. Nyt olisikin korkea hetki pohtia heille tarjottavaa tukea. Yhteistyö olisi avain tähänkin haasteeseen. Emmehän halua totaalisen uupuneita vapaaehtoisia.

Opinnäytetyön aineistoa kootessani minulle kävi selväksi, ettei yhteistyö toiminut parhaalla mahdollisella tavalla. Haasteita oli järjestöjen sisäisessä yhteistyössä esimerkiksi osaamisen vaihdossa saman toiminnan eri pisteiden välillä. Toisessa oli vapaaehtoisen osaamista, jota toisesta puuttui. Haastattelin sattumalta kahta saman järjestön vapaaehtoista. Toinen oli ammattilainen sillä alalla, mitä toiminta koski ja toisella ei ollut mitään kokemusta alasta. Ammattilainen ei kokenut, että olisi saanut tuoda ammattitaitoaan toimintaan ja toinen koki joutuneensa ilman osaamista ja lähes ilman tukea yksin toiminnan vastuuhenkilöksi. Paremmalla järjestön sisäisellä yhteistyöllä he olisivat voineet auttaa toisiaan niin että ammattilainen olisi luonut ohjeita, joiden avulla kokematon olisi saanut varmuutta toimintaansa. Yhteistyöhaasteita oli myös ukrainan- ja venäjänkielisten toimijoiden välillä, sekä pienten ja suurten toimijoiden välillä. Näistä aiheista kuulin vain toisen näkökulman, joten en ota siihen enempää kantaa. Aihetta kannattaisi kuitenkin selvittää lisää. Eri toimijoiden välinen kilpailu, sekä yhteistyön vähäisyys eri kokoisten toimijoiden välillä on suuri haaste, joka kävi selkeästi ilmi aineistosta. Kansalaisareenan Valikkoryhmät pyrkivät lisäämään yhteistyötä ja oppimaan toisilta (Kansalaisareena 2022). Ovatko pienemmät toimijat tietoisia Valikkoryhmistä vai miksi he kokivat yhteistyön puutetta? Ainakin aktiivisimmat yksin toimivat hyötyisivät myös yhteistyöstä järjestöjen kanssa. Voisiko Valikkoryhmä toivottaa myös heitä mukaan alueellisiin ryhmiin?

Suunnitelmallinen toiminta ja selkeät sopimukset auttavat vapaaehtoista ymmärtämään, mitä häneltä odotetaan. On ymmärrettävää, että vapaaehtoinen kaipaa hallinnan tunnetta myös vapaaehtoistoiminnassa. Kenenkään ei pitäisi joutua pohtimaan kenen vastuulla toimintaan osallistuvien turvallisuus on, tai kuinka toimitaan hätätilanteessa. Toimintaan, vastuisiin ja turvallisuuteen liittyvät asiat pitäisi käydä läpi osana perehdytystä. On ymmärrettävää, että joskus vapaaehtoinen tietää toimintaan liittyvistä yksityiskohdista enemmän kuin vapaaehtoistoiminnan koordinaattori. Olisi kuitenkin tärkeää hyödyntää myös vapaaehtoisten osaamista perehdytyksen suunnittelussa. Vapaaehtoinen saattaa ammattinsa puolesta tietää esimerkiksi toiminnan turvallisuudessa huomioitavia asioita. Luvatuista asioista pitää luonnollisesti pitää aina kiinni. Jos on luvattu ammattilaisen läsnäolo vapaaehtoisten tueksi, lähtökohtaisesti ammattilaisen pitäisi olla paikalla tai vähintään tavoitettavissa.

Lopuksi haluan kuitenkin todeta, että kokonaisuudessaan vapaaehtoistyön järjestämisestä sekä sen tekemisestä välittyi rakastava ja sydämellinen kuva. Yhden vapaaehtoisen haastateltavan sanoin ”Ihanaa, että on olemassa tällaisia järjestöjä, jotka järjestävät vapaaehtoistoimintaa!”

Mielestäni opinnäytetyö onnistui hyvin. Se vastasi annettuun haasteeseen ja tuotti uutta tietoa Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan osallistuneiden kokemuksista. Kokemusten ja kehittämis ehdotusten avulla Kansalaisareena voi ohjata vapaaehtoistoimintaa järjestäviä tahoja järjestämään entistä toimivampaa vapaaehtoistoimintaa. Tulokset kattavat valtaosan Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistoiminnan erilaisista toimintamuodoista, jonka vuoksi tuloksia voidaan hyödyntää laajasti. Vaikka tutkimus kohdistui spesifisti Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan, kehittämis ehdotuksia voidaan hyödyntää myös muunlaisen vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Näin ollen työn tuloksilla voi parhaimmillaan olla merkittävä vaikutus suomalaisen vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuteen.

Tilaja koki työn erittäin kiinnostavaksi aiheesta, josta ei ole vielä juurikaan tehty tutkimusta. Erityisen kiinnostavaksi tilaaja nosti huomiot vapaaehtoisten halusta käyttää ammattitaitoaan, sekä työnohjauksen tarpeen. Kansalaisareena tilaajana aikoo viedä useita havaintoja eteenpäin vapaaehtoistyön kentällä. ”Työn keskeisiä ansioita ovat vapaaehtoisten motiivien erottelu ja havainnot vapaaehtoisten tuen tarpeesta ja keinot vastata siihen (Nieminen 2023b).”

Lähdin aluksi selvittämään erilaisia vapaaehtoistoiminnan motivaatiotekijöitä ja kuvittelin, että sitä kautta pystyn vastaamaan minulle annettuun tehtävään. Nopeasti kuitenkin huomasin, että motivaatio on vain yksi tekijä ja vapaaehtoisten kokemukset olisi merkittävämpi tema. Motivaation tutkiminen kuitenkin vahvisti muita tuloksia, ja motivaatiotekijät yhdistettynä vapaaehtoisten kokemuksiin mahdollistivat laadukkaiden kehittämis ehdotusten antamisen työn lopussa. Aluksi suunnittelin, että pitäydyn vapaaehtoisten kokemusten ja motivaation tutkimisessa, mutta pian ymmärsin, että tarvitsen tutkimukseen myös järjestöjen edustajien näkökulmaa. Sen vuoksi lähetin vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreille kyselyn vasta myöhemmin. Kohtasin monia heistä jo ensimmäisessä Valikkoryhmän kokouksessa, ja olisi ehkä ollut hedelmällistä kutsua heidät vastaamaan kyselyyn jo silloin.

Jatkossa oli kiinnostavaa tutkia pienten toimijoiden, yksin toimivien aktiivien ja suurempien järjestöjen välistä yhteistyötä. Kaikilla on sama tavoite, auttaa avun tarpeessa olevia ihmisiä. Kuinka yhteistyön avulla apua saataisiin tehokkaammin ja vähemmällä ponnisteluilla juuri sinne, missä sitä eniten tarvitaan.

LÄHTEET

- European Council 2022. The general data protection regulation. Viitattu 1.12.2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/data-protection/data-protection-regulation/>
- Fields, Marion 2021. Vapaaehtoistyön tulevaisuuskuvia. Opintokeskus Sivis. Viitattu 8.10.2022. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/06/Vapaaehtoistyon_Tulevaisuuskuvia_Fields_25052021.pdf
- Harmaala, Minna 2022. Jos haluat auttaa ukrainalaisia, älä toimi ainakaan näin: voit aiheuttaa lisää hätää – Näillä vinkeillä apu menee perille. **Helsingin uutiset 2.3.2022**. Viitattu 7.10.2022. <https://www.helsinginutiset.fi/paikalliset/4498274>
- Häyrinen, Kiril 2015. Veto- ja elinvoimainen järjestö ja vapaaehtoistoiminnan organisointi. Teoksessa Satu Riikonen & Tarja Nyman (toim.) Moninainen ja kehittyvä järjestötoiminta. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 10, 38–46.
- Holopainen Heini 2022. Kokkolassa ja Pietarsaassa alkanut tavarakeräys piti keskeyttää – Puolaan tulvii nyt liikaakin tavara-apua ukrainalaisille ja jakelu ontuu. Yle Uutiset 28.3.2022. Viitattu 7.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12336570>
- Hronesová, Jessie 2022. Why are Ukrainian Refugees Mobilizing Empathy across Eastern Europe? The Center for Slavic, Eurasian & East European Studies, 2022. Viitattu 8.10.2022. <https://csees.unc.edu/jessie-barton-hronesova/>
- Isola, Anna-Maria & Kaarinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kallunki, Elisa & Blom, Johannes 2022. Suomalaiset ovat intoutuneet auttamaan ukrainalaisia -Punaisen Ristin keräyslippaat ilmestyvät katukuvaan ensi viikolla. Yle Uutiset 26.2.2022. Viitattu 7.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12334220>
- Kangaspunta, Seppo 2011. Saatteeksi. Teoksessa Yksilöllinen yhteisöllisyys. Tampere: Tampere University Press.
- Kansalaisareena 2021. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Tutkimusraportti. Viitattu 1.12.2022. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoistyö_tutkimusraportti_2021.pdf
- Kansalaisareena 2022a. Toiminta. Viitattu 4.11.2022. <https://kansalaisareena.fi/tietoa-meista/toiminta/>
- Kansalaisareena 2022b. Vapaaehtoistoiminnan määritelmä. Viitattu 26.12.2022. <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoiselle/vapaaehtoistoiminnan-maaritelma/>
- Kansalaisareena 2022c. Vapaaehtoistyö.fi. Viitattu 26.12.2022. <https://kansalaisareena.fi/ammattilaiselle/vapaaehtoistyö-fi/>

- Kansalaisareena ry 2022. Vapaaehtoistyö piti pintansa koronavuonna. Viitattu 26.12.2022. <https://www.epressi.com/tiedotteet/vapaa-aika/vapaaehtoistyö-piti-pintansa-koronavuonna.html>
- Karppi, Tiina 2022. Kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, Artëm Kuosti , 27, tunsi häpeää – sitten hän ryhtyi luotsaamaan operaatiota, mikä palkittiin kultaisella mitalilla. Yle uutiset 20.8.2022. Viitattu 7.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12579471>
- Karreinen, Lari & Halonen, Maria & Tennilä, Meri toim. 2017. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. 3. painos. Helsinki: Visio opintokeskus.
- Karvinen, Petri 2022. ”Ei keskituloisten raha riitä loputtomiin”, sanoo avustuskuljetusten järjestäjä – suomalaiset eivät enää auta ukrainalaisia niin kuin ennen. Yle Uutiset 24.7.2022. Viitattu 7.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12547110>
- Kaskimaa, Paula 2022. Terhi ja Tiia saapuivat Ukrainan rajalle – ainakin kolme äitiä ja kolme lasta pääsevät heidän kyydissään turvaan Suomeen. *Ilta-Sanomat* 28.2.2022. Viitattu 7.10.2022. <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008647023.html>
- Kauppinen, Ina & Ylhäinen Kaisa 2022. Avustusjärjestöt: Suomalaisilla poikkeuksellinen halua auttaa ukrainalaisia. *Ilta-Sanomat* 27.2.2022. Viitattu 7.10.2022. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000008646294.html>
- Kunelius, Maria 2022. Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön tilannekatsaus. Valtakunnallinen Ukrainan kriisin Valikkoryhmä 28.11.2022. Ei julkaistu.
- Kurki, Elena 2022. Ensimmäiset sotaa pakenevat ukrainalaiset saapuivat Suomeen viikonloppuna, majoituksen tarve vastaanottokeskuksissa on pysynyt pienenä. *Helsingin Sanomat* 28.2.2022. Viitattu 7.10.2022. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008648024.html>
- Laitinen, Juhani 2022. Suomalaisen lahjoitukset Ukrainaan ovat vähentyneet kevään huippulukemista. *Uutissuomalainen* 28.10.2022. Viitattu 12.12.2022. <https://ilkkapohjalainen.fi/kotimaa/uutissuomalainen-suomalaisten-lahjoitukset-ukrainaan-ovat-vahentyneet-kevaan-huippulukemista>
- Lehtonen, Tommi 2022. Yhteisöllisyyden polut ja kompastuskivet. Vaasan Yliopiston blogikirjoitus. Viitattu 11.12.2022. <https://blogs.uwasa.fi/ajatusyhteys/2022/05/25/yhteisollisyyden-polut-ja-kompastuskivet/>
- Nieminen, Pinja 2022a. Suullinen tiedonanto 4.10.2022
- Nieminen, Pinja 2022c. Re: Tarkennus. Email pinja.nieminen@kansalaisareena.fi 28.12.2022.
- Nieminen, Pinja 2023a. Pari kommenttia. Email pinja.nieminen@kansalaisareena.fi 10.1.2023.
- Nieminen, Pinja 2023b. Palaute. Email pinja.nieminen@kansalaisareena.fi 11.1.2023.
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa Juha Hämäläinen. 2013. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja: Vuosikirja 2013: 14. vuosikerta. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, 9–43.
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Gaudeamus Oy. Viitattu 12.12.2022. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523455672>

- Nurmi Jan-Erik & Salmela-Aro Katariina 2017. Johdanto. Teoksessa Katariina Salmela-Aro & Jan-Erik Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS –kustannus, 9–18.
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3–4. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Rastas Riina, 2022. Ukrainan sota on nostanut evakoiden muistot pintaan: ”Moni kokee, että Karjala on menetetty nyt kolmannen kerran”. *Maailman kuvalehti*. 29.8.2022. Viitattu 26.12.2022. <https://maailmankuvalehti.fi/2022/3/pitkat/ukrainan-sota-on-nostanut-evakoiden-muistot-pintaan-moni-kokee-etta-karjala-on-menetetty-nyt-kolmannen-kerran/>
- Rochester, Colin & Paine, Angela & Howlett, Steven 2010. Volunteering and Society in the 21st Century. Basingstone: Palgrave Macmillan. Viitattu 8.10.2022. <https://ebookcentral-proquest-com.ruka.humak.edu:2443/lib/humak-ebooks/detail.action?docID=578805>
- Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Saarinen, Eliisa 2022a. Suullinen tiedonanto 4.10.2022
- Saarinen, Eliisa 2022b. Suullinen tiedonanto 4.11.2022
- Saarinen, Eliisa 2022c. Ukrainan kriisin Kumppanuusverkoston info- ja kiitostilaisuus 2022. Helsinki-kanava. Viitattu 4.12.2022. <https://www.helsinkikanava.fi/fi/player/vod?assetId=176757233>
- Salmela-Aro Katariina & Nurmi Jan-Erik 2017. Henkilökohtaiset tavoitteet, hyvinvointi ja elämäntilanne. Teoksessa Katariina Salmela-Aro & Jan-Erik Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS –kustannus, 32-42
- Sauri, Pekka 2017. Vapaaehtoisen uupumus. Teoksessa Lari Karreinen & Maria Halonen & Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Visio, 114–118.
- Sisäministeriö 2022a. Valtioneuvosto päätti Ukrainasta paenneiden tilapäisen suojelun kohderyhmästä. Viitattu 9.11.2022. <https://intermin.fi/-/valtioneuvosto-paatti-ukrainasta-paenneiden-tilapaisen-suojelun-kohderyhmasta>
- Sisäministeriö 2022b. Sisäministeriö selvitti sotaa paenneiden ukrainalaisten tilannetta: Noin joka kolmas ukrainalainen haluaa jäädä Suomeen, moni on epävarma tulevaisuudesta. Viitattu 1.11.2022. <https://intermin.fi/-/noin-joka-kolmas-ukrainalainen-haluaa-jaada-suomeen-moni-on-epavarma-tulevaisuudesta>
- Sisäministeriö 2022c. Ukrainan auttaminen on ollut koko Suomen yhteinen ponnistus. Viitattu 9.11.2022. <https://intermin.fi/-/ukrainan-auttaminen-on-ollut-koko-suomen-yhteinen-ponnistus>
- Tähtinen, Juhani & Laakkonen, Eero & Broberg, Mari 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Viitattu 14.12.2022. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen_aineiston_k%C3%A4sittelyn_ja_tulkinnan_perusteita_2020.pdf?sequence=5&isAllowed=y

- Tietoarkisto 2022. Kyselylomakkeen laatiminen. Viitattu 14.12.2022.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi.
- Työturvallisuuskeskus 2021. Voi hyvin työssä- Opas työntekijälle ja esihenkilölle psykososiaalisen kuormituksen hallintaan. Viitattu 4.1.2023.
<https://ttk.fi/tyoturvallisuus/tyohyvinvointi/psykososiaalinen-kuormitus/>
- Valtioneuvosto 2022a. Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Viitattu 9.11.2022
<https://valtioneuvosto.fi/ukraina>
- Vapaaehtoistyö.fi 2022a. Auttamalla toisiamme Suomi on parempi paikka kaikille. Viitattu 26.12.2022. <https://vapaaehtoistyö.fi/fi>
- Vapaaehtoistyö.fi 2022b. Vapaaehtoistyö.fi-palvelun Vapaaehtoisten kysely 2022. Viitattu 26.12.2022. <https://kansalaisareena.fi/aineistoa/tutkimukset-ja-selvitykset/>
- Vasalampi, Kati 2017. Sisäinen ja ulkoinen motivaatio. Teoksessa Katariina Salmela-Aro & Jan-Erik Nurmi (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS –kustannus. 54–66.
- Vilka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Welling, Roosa 2022. Moni suomalainen haluaa tarjota kotimajoitusta pakolaisille, mutta eteen saattaa tulla yllättäviä kustannuksia. **Helsingin Sanomat 14.3.2022**. Viitattu 7.10.2022.
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000008680838.html>
- Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta–Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 104–124.

Haastattelut

- Nieminen, Pinja 2022b. Aluetoiminnan päällikkö. Teams-haastattelu 21.12.2022. Haastattelija: Sini Tienhaara.
- Novitsky, Anita 2022. Monikulttuurisuuden asiantuntija, sosionomi, perheinterventiokliinikko, neuropsykiatrinen valmentaja. Teams-haastattelu 21.12.2022. Haastattelija: Sini Tienhaara.

LIITTEET

Liite 1. Yhteistyöpyyntö Valikkoryhmässä 24.10.2022

Yhteistyöpyyntö Sini Tienhaara, yhteisöpedagogi-opiskelija, Humak. Aihe:
Motivaation tutkiminen ja tukeminen vapaaehtoistyössä ukrainan kriisin osalta.
Etsin verkostoistanne haastateltavia.
Lähetettävä kirje vapaaehtoisille suomeksi ja englanniksi:

Hei!

Kansalaisareena selvittää vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatioon vaikuttavia tekijöitä Ukrainan sotaan liittyvässä vapaaehtoistyössä.

Teen opinnäytetyönäni selvitystä juuri sinun motivaatiota lisäävistä ja mahdollisesti vähentävistä asioista. Oletko saanut riittävästi tietoa ja tukea järjestöiltä, tai mitä olisit halunnut lisää?

Haluaisitko osallistua haastatteluun, jossa selvitämme näitä asioita?

Teet arvokasta työtä ja nyt sinulla on mahdollisuus auttaa myös tulevaisuuden tekijöitä! Lähetä sähköpostia, jos haluat osallistua lyhyeen haastatteluun sini.tienhaara@humak.fi

Ystävällisin terveisin Sini Tienhaara

Hello!

Kansalaisareena, Citizen Forum is doing research about the factors affecting the motivation of volunteer workers in volunteer work related to the war in Ukraine.

I'm doing my thesis to Humak University of Applied sciences about things that increase your motivation and what might reduce it. Have you had enough information from voluntary organizations, or would you like to have something more?

Do you want to participate into interview, where we find out these things?

You are doing valuable work, and now you have a possibility to help also other volunteers in the future!

Send me email if you want to participate in the quick interview. sini.tienhaara@humak.fi

Best regards, Sini Tienhaara

Kiitos paljon yhteistyöstä!

Liite 2. Haastattelukysymykset vapaaehtoisille

Ukrainan sotaan liittyvään vapaaehtoistoimintaan ryhtyminen

Minkälaista vapaaehtoistyötä olet tehnyt ukrainalaisten hyväksi?

Miten päädyit auttamaan ukrainalaisia?

Miten paljon aikaa ajattelit käyttää vapaaehtoistyöhön?

Mistä etsit tietoa erilaisista vapaaehtoistyön mahdollisuuksista?

Millaisia toiveita asetit vapaaehtoistyön muodolle? Tai mitä odotuksia?

Millaisessa järjestö- tai vapaaehtoistyössä olet aiemmin toiminut ja millaisia kokemuksia sinulla siitä on?

Vapaaehtoistoiminnan muodon löytyminen

Löysitkö sopivan tehtävän helposti?

Mistä löysit tekemäsi vapaaehtoistyötehtävän?

Vapaaehtoistoiminnan sisältö

Millaisia kokemuksia sinulla on ukrainalaisten kanssa tekemästäsi vapaaehtoistyöstä?

Mikä vapaaehtoistyössä on ollut parasta? Mikä on antanut sinulle eniten?

Minkälaisia tehtäviä haluaisit tehdä?

Minkälaisessa ympäristössä? Etä- läsnä?

Miten pystyt hyödyntämään omia kykyjäsi vapaaehtoistyössä?

Mitkä olet kokenut vapaaehtoistyön haasteiksi?

Minkälaista vapaaehtoistyötä tällä hetkellä teet ukrainalaisten hyväksi?

Motivaatio

Minkälaisia tunteita ukrainalaiset sinussa herättävät? Liittyikö ukrainalaisuus ryhtymiseesi vapaaehtoistyöhön?

Miksi teet vapaaehtoistyötä?

Minkälainen merkitys tekemälläsi työllä on ukrainalaisille? Entä itsellesi?

Minkälaista arvostusta? Miten koet arvostuksen? Koetko että saat läheisiltäsi riittävästi arvostusta tekemästäsi vapaaehtoistyöstä?

Vapaaehtoisen tukeminen

Minkälaista tukea olet saanut vapaaehtoistyössäsi järjestöiltä, perheeltä, tuttavilta tms?

Minkälaiseksi koet yhteisöllisyyden vapaaehtoistyössä?

Minkälaiseksi koet yhteisöllisyyden ukrainalaisten kanssa?

Millaisiin tapaamisiin olisit kiinnostunut osallistumaan tutustuaksesi muihin vapaaehtoistyötä tekeviin? Vertaistapahtumat?

Millaista vertaisapua tarvitsisit tai voisit antaa muille?

Onko omalla taloudellisella tilanteellasi ollut merkitystä vapaaehtoistyön aloittamiseen tai sen jatkamiseen?

Vapaaehtoistoimintaan perehdyttäminen

Minkälaiseksi koet saamasi perehdytyksen?

Minkälaista perehdytystä toivoisit lisää?

Työnjako ja sopimukset

Minkälaisia haasteita olet kohdannut työnjaon suhteen? Mikä kuuluu sinulle, mikä ammattilaiselle?

Oletko tehnyt kirjallista sopimusta vapaaehtoistyön sisällöstä?

Viestintä

Minkälaista tietoa tarvitset vapaaehtoistyösi tekemisen tueksi?

Mistä kaikkialta olet saanut tietoa vapaaehtoistyön tueksi? Ystävät, järjestöt, viranomaiset olemassa olevat järjestöt, kriisin seurauksena syntyneitä ryhmittymiä ym.

Vapaaehtoistoiminnassa lopettaminen

Minkälaisena näet oman roolisi vapaaehtoistyössä tulevaisuudessa?

Mikä tekisi vapaaehtoistyön tekemisestä helpompaa tai houkuttelevampaa?

Mitä muuta haluaisit sanoa?

Taustakysymykset

Kuinka suureksi arvioisit vapaaehtoistyöhön käyttämäsi ajan ukrainalaisten hyväksi? Pienin 1-5 suurin

Kuinka kauan olet tehnyt vapaaehtoistyötä ukrainalaisten hyväksi?

Kokemuksesi järjestö- tai vapaaehtoistyöstä yhteensä vuosissa?

Koetko että kielitaitosi on ollut riittävää vapaaehtoistyössäsi?

Oma ikä

Sukupuoli

Työssä, työtön, opiskelija, eläkeläinen

Koulutustausta

Ammatti

Asuinpaikkakuntasi

Liite 3. Kysely Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistyön organisoinnista

Vastaajien kokonaismäärä: 6

1. Mistä olette löytäneet vapaaehtoistyöntekijöitä Ukrainan sotaan liittyen?

Vastaajien määrä: 6

Vapaaehtoiset ottavat itse yhteyttä 5

Olemme julkaisseet pyynnön somessa (Facebook, Instagram tms) 4

Olemme julkaisseet pyynnön organisaatiomme internet-sivuilla 3

Aiemmin organisaatiossamme työskennelleet vapaaehtoiset siirtyivät auttamaan ukrainalaisia 4

Järjestimme infotilaisuuden/infotilaisuuksia 4

Verkostojen avulla 2

Jotain muuta, mitä? 0

2. Minkälaiseen toimintaan tarjositte vapaaehtoistyöntekijöille tukea tai työtehtäviä keväällä 2022?

Vastaajien määrä: 6

Majoituksen tarjoaminen (kotimajoitus, hätämajoitus tai muuta apua ukrainalaisten majoittumiseen 1

Tukea Suomeen muuttaneiden kotoutumiseen, esim. kielen tai kulttuurin opetus, käytännön neuvoja Suomessa asumiseen tai etuisuuksien hakemiseen. 6

Kuljetusapu Ukrainasta Suomeen 1

Lääkkeiden toimittaminen 0

Auttaminen Ukrainassa 1

Tulkkausapu 3

Vaatteiden ja tavaroiden lahjoittaminen 5

Muu, mikä 3

oppilaiden psykososiaalinen tuki Helsingin kouluissa

Viranomaisien tukeminen vastaanotossa Länsisatamassa ja lentokentällä

aktiiviteettien järjestäminen

3. Kuinka valmistautuneita olitte mielestäsi Ukrainan sotaan liittyvän vapaaehtoistyön organisoimiseen keväällä 2022?

Vastaajien määrä: 4

Minimiarvo 1,0 Maksimiarvo 5,0 Keskiarvo 3,3 Mediaani 3,5 Summa 13,0
Keskihajonta 1,7

4. Minkälaisiin tehtäviin organisaatiosi tarjoaa vapaaehtoistyöntekijöille tukea tai työtehtäviä tällä hetkellä?

Vastaajien määrä: 6

Majoituksen tarjoaminen (kotimajoitus, hätämajoitus tai muuta apua ukrainalaisten majoittumiseen 0

Tukea Suomeen muuttaneiden kotoutumiseen, esim. kielen tai kulttuurin opetus, käytännön neuvoja Suomessa asumiseen tai etuisuuksien hakemiseen. 5

Kuljetusapu Ukrainasta Suomeen 0

Lääkkeiden toimittaminen 0

Auttaminen Ukrainassa 2

Tulkkausapu 2

Vaatteiden ja tavaroiden lahjoittaminen 4

Muu, mikä 2

vanhemmuuden tukeminen, oppilaiden psykososiaalinen tuki Helsingin kouluissa toiminnallinen sisältö

5. Organisaationi tarjoaa tehtäviä vapaaehtoisille Ukrainan sotaan liittyen

Vastaajien määrä: 6

Erittäin paljon 2

Hyvin paljon 2

Melko paljon 1

Ei kovin paljon 1

Ei lainkaan 0

6. Tarjoatteko vapaaehtoistyötä etänä ja/tai paikan päällä?

Vastaajien määrä: 6

Etänä 0

Paikan päällä 4

Molempia 2

7. Minkälaiseen vapaaehtoistyöhön organisaatiossasi on ollut eniten halukkaita?

Vastaajien määrä: 6

Majoituksen tarjoaminen (kotimajoitus, hätämajoitus tai muuta apua ukrainalaisten majoittumiseen 0

Tukea Suomeen muuttaneiden kotoutumiseen, esim. kielen tai kulttuurin opetus, käytännön neuvoja Suomessa asumiseen tai etuisuuksien hakemiseen. 5

Kuljetusapu Ukrainasta Suomeen 0

Lääkkeiden toimittaminen 0

Auttaminen Ukrainassa	0
Tulkkausapu	1
Vaatteiden ja tavaroiden lahjoittaminen	4
Muu, mikä	3
Vastaanotto	
Lasten hoitaminen perheryhmissä	
kohtaaminen, retket, ystävyys	

8. Minkälaiseen vapaaehtoistyöhön organisaatiossasi on ollut eniten tarvetta?

Vastaajien määrä: 6

Majoituksen tarjoaminen (kotimajoitus, hätmajoitus tai muuta apua ukrainalaisten majoittumiseen) 1

Tukea Suomeen muuttaneiden kotoutumiseen, esim. kielen tai kulttuurin opetus, käytännön neuvoja Suomessa asumiseen tai etuisuuksien hakemiseen. 5

Kuljetusapu Ukrainasta Suomeen 1

Lääkkeiden toimittaminen 1

Auttaminen Ukrainassa 1

Tulkkausapu 1

Vaatteiden ja tavaroiden lahjoittaminen 4

Muu, mikä 3

tukihenkilötoiminta

Vastaanoton päivystykseen

toimintojen ylläpitäminen, apukäsiä

9. Kuinka tyytyväinen olet vapaaehtoistyöntekijöille annettavaan perehdytykseen?

Vastaajien määrä: 6

Minimiarvo 1,0 Maksimiarvo 5,0 Keskiarvo 3,7 Mediaani 4,0 Summa 22,0 Keskihajonta 1,4

10. Kuinka tarpeelliseksi koet vapaaehtoistyöntekijän perehdytyksen?

Vastaajien määrä: 6

Erittäin tarpeelliseksi 5

Hyvin tarpeelliseksi 1

Melko tarpeelliseksi 0

Ei kovin tarpeelliseksi 0

Ei lainkaan tarpeelliseksi 0

11. Onko teillä selkeät rajat, mitkä tehtävät kuuluvat vapaaehtoiselle ja mitkä organisaatiolle?

Vastaajien määrä: 6

Minimiarvo 3,0 Maksimiarvo 4,0 Keskiarvo 3,8 Mediaani 4,0 Summa 23,0 Keskihajonta 0,4

12. Oletko törmännyt ongelmiin vapaaehtoistyötehtävien ja ammattilaisten työtehtävien rajanvedon suhteen?

Vastaajien määrä: 6

Kyllä 3

En 1

En osaa sanoa 2

Perustele halutessasi 0

13. Tehdäänkö organisaatiossasi kirjallista sopimusta vapaaehtoistyöntekijän kanssa työn sisällöstä?

Vastaajien määrä: 6

Kyllä 2

Ei 3

En osaa sanoa 1

14. Tarjoatteko vapaaehtoistyöntekijöille mielestäsi riittävästi tietoa työn tueksi?

Vastaajien määrä: 6

Minimiarvo 1,0 Maksimiarvo 9,0 Keskiarvo 6,8 Mediaani 8,0 Summa 41,0
Keskihajonta 2,9

15. Kuinka viestitte vapaaehtoistyöntekijöille?

Vastaajien määrä: 6

Sähköposti 6

Internet-sivut 3

Facebook-ryhmä 5

Puhelimessa 6

Suullisesti 6

Info-tilaisuuksia 3

Emme viesti vapaaehtoistyöntekijöille 0

Viestimme jollakin muulla tavoin, miten? 2

Omat viestintäkanavat

WhatsUpp-viestit

16. Kysyttekö vapaaehtoistyöntekijän tyytyväisyyttä hänen työtehtäviinsä?

Vastaajien määrä: 6

Minimiarvo 3,0 Maksimiarvo 5,0 Keskiarvo 4,3 Mediaani 4,5 Summa 26,0
Keskihajonta 0,8

17. Pystyttekö tarjoamaan vapaaehtoistyöntekijälle hänen toiveidensa mukaisia tehtäviä?

Vastaajien määrä: 6

Kyllä pystymme 3

Pyrimme tarjoamaan, mutta emme aina onnistu 2

Tarjoamme omien tarpeidemme mukaisia tehtäviä 0

Jotain muuta, mitä? 1

Tarjoamme perheiden tarpeiden mukaisia tehtäviä

18. Kuinka paljon vapaaehtoistyöntekijöillä on mahdollisuuksia tavata muita vapaaehtoistyöntekijöitä?

Vastaajien määrä: 6

Minimiarvo 3,0 Maksimiarvo 5,0 Keskiarvo 3,8 Mediaani 4,0 Summa 23,0
Keskihajonta 0,8

19. Kuinka paljon vapaaehtoistyöntekijöillä mahdollisuus tavata ukrainalaisia avun saajia halutessaan?

Vastaajien määrä: 6

Erittäin paljon	3
Hyvin paljon	2
Melko paljon	0
Ei kovin paljon	0
Ei lainkaan	1

20. Järjestättekö vapaaehtoisille yhteistä virkistystoimintaa?

Vastaajien määrä: 6

Erittäin paljon	1
Hyvin paljon	2
Melko paljon	3
Ei kovin paljon	0
Ei lainkaan	0

21. Minkälaisena näet vapaaehtoistyön määrän tarpeen Ukrainan sotaan liittyen v. 2023?

Vastaajien määrä: 6

Tarve kasvaa paljon	1
Tarve kasvaa hiukan	3
Tarve pysyy samanlaisena	2
Tarve vähenee hiukan	0
Tarve loppuu	0

22. Koulutustausta

Vastaajien määrä: 6

Peruskoulu	0
Ammatillinen koulutus	0
Ammattikorkeakoulu	2
Yliopistotutkinto	4
Muu, mikä?	0

23. Roolisi Ukrainan sotaan liittyvässä vapaaehtoistyössä

Vastaajien määrä: 6

Talous	0
Tiedottaminen	0
Johtaminen	0
Vapaaehtoistyön koordinointi	6

Muu, mikä? 0

24. Kuinka kauan olet työskennellyt järjestötoiminnassa?

Vastaajien määrä: 6

Alle vuoden 2

1-3 vuotta 1

4-6 vuotta 1

Yli 6 vuotta 2

En työskentele järjestötoiminnassa 0